

בס"ד, עלון מספר 29 < ענייני צדקה > טבת תשפ"ד

פנינים וניצוצי אור המתחדשים ובאים מפיו ומשולחנו של רשכבה"ג מרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי זצוק"ל

בפצותי שיח

דבר המערכת

עומדים אנו באמצעו של חודש טבת, סמוך ונראה ליום עשרה בטבת בו החל המצור על ירושלים, ובו היתה תחילת הפורענות בדרך לחורבן בית שני, אשר עליו העידו חז"ל כי נחרב רק בגלל שנאת חנם, וידוע מה שאמרו חז"ל (ירושלמי פאה, פ"א ה"א) כי דורו של אחאב היו נוצחין במלחמה, על אף שהיו רשעים, מפני שלא היה בהם דליטורין (היינו, לשון הרע), בשונה מדורו של דוד שהיו צדיקים, אבל היה בהם דליטורין, ולכן היו יוצאים במלחמה ונופלים, ע"ש.

בחרנו בגליון זה לעסוק, ולו במעט בענייני מצות צדקה ומעשר כספים, אשר פרטיה רבים מיני ים, אך דלינו זעיר כאן וזעיר שם מתורתנו העניפה של הרב זיע"א, למען ישכילו הלומדים, מלבד דברי התורה בענין זה, אשר מפוזרים בכל ספריו, עסק הרב זצ"ל באריכות בפרטי המצוה בספרו 'דרך אמונה' על הרמב"ם, בסוף הלכות מתנות עניים, על כל פרטיה ודקדוקיה.

בכל חייו היה הרב זצ"ל משמר מצוה זו בדקדוק רב, והיה מייעץ לאנשים שבאו לבקש הצלחה בפרנסתם - שיקפידו על מעשר כספים, כמו כן היה מורה ובא ש'מעשר זה לעניים', ולא לדברים אחרים (וכמובן שיש בזה שיטות באחרונים, אלא שיש בזה גדרים שונים, ראה בדרך אמונה שם פ"ז, בציהה"ל אות ס', ובביהה"ל שם ד"ה ואחד, ובס' שמענו כן ראינו, ח"א, ענייני מעשר כספים סי' ט"ז, ועוד שם), כמו כן היה הרב זצוק"ל ידם של עניים, בכך שכל קופות הצדקה מרחבי הארץ והעולם כולו, היו משחרים לקבל את הדרכותיו וברכותיו, כשהוא היה מקדיש עבורם זמן רב, חורג מהנהגותיו בתחומים רבים, ומורה להם כיצד לנהוג על כל צעד ושעל.

מלבד מעשי הצדקה הרבים שהיו עוברים דרכו על ידי נדיבי לב, שסמכו את ידיהם על הרב, והיו מעבירים אליו את כספי הצדקה ע"מ לחלקם לעניים - את כל ההכנסות מספר 'ארחות יושר' היה הרב נותן לצדקה, וכפי שנהג אביו מרן בעל קהלות יעקב בספרו 'חיי עולם', כמו כן בימים עברו היה הרב מחזיק גמ"ח פרטי, בו קיים מצות הלואה לעניים שהיו זקוקים לכך.

ולכשתימצי לומר, לימדנו הרב זצ"ל, שגמילות חסדים איננה רק בגופו - בקבלת קהל יומם וליל, ולהאיר פנים לכל אדם, אלא גם בממונו - ככל שניתנת האפשרות בידו של אדם, לסייע לשני הן בנתינת צדקה ממש, או בהלואה וכיוצ"ב, יהי רצון ונזכה לקיים מצות גמילות חסדים בשלימות, ונזכה לאהבת חסד וצדקה' (ראה במדור 'מילה בסלע'), ונזכה לצדקה שמעבירה את רע הגזירה, אכ"ר.

המערכת

חידושו של הרב זצ"ל בנתינת מעשר כספים למחזיר מציאה לפנים משורת הדין,

ומו"מ עם יבדלחט"א מרן הגר"ד לנדו שליט"א | במשנתו | עמוד 10

הראיה שהביא הרב זצ"ל אם מותר אם מותר להתל בגבאי צדקה שורדניים

| שיח יצחק | עמוד 6

חידושו של הרב זצ"ל להכין מעות מעשר מזומנים לכל מיני צדקות

| אורחותיך למדני | עמוד 5

מעשה רב לשואל שהיה דחוק בפרנסתו אם מחוייב לתת מעשר כספים

| תחת אחד השיחים | עמוד 4

תורת שיח

ליקוטים מתורת הרב זצוק"ל בענייני צדקה

הרב זצ"ל והגרא הורביץ זצ"ל. יחד עם הארוך ששימש לגמ"ח בארבעת ספר מרן שר התורה

ליהנות יהנה כאלישע והרוצה שלא להנות אל יהנה

המשך בעמוד 4

הרוצה לרחוק את עצמו ולא לקבל צדקה

שנו חכמים במסכת פאה (פ"ח מ"ט): **'וכל מי שצריך לטל ואינו נוטל, אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו'**, וכתב על כך רבינו זיע"א את הדברים הבאים (ע"פ פירוש הר"ש שם):

וכל מי שהוא צריך ליטול כו'. מפרש הר"ש שדוחק עצמו במלאכה כבדה ובוטח בה' קודם שיתפרנס מאחרים, אבל אם אין יכול להספיק במעשה ידיו ומסגף את עצמו בחיים רעים, אסור לעשות כן, וה"ז שופך דמים כמ"ש בירושלמי וכ"כ הרמב"ם פ"י ממתנ"ע הי"ט, ואין זה אלא גאווה, ומ"ש בגמ' הרוצה

שיחת התלמידים

עדויות מהקודש פנימה, מבאי ביתו ותלמידיו של הרב זצוק"ל

מעשי רב, שביבים, פנינים ועובדות, שנמסרו לעלון 'שיח אמונה' על ידי תלמידו של הרב זצוק"ל,

הגאון רבי **פנחס ברזל שליט"א**, ראש כולל "נחלת רפאל" שע"י רשת הכוללים "נחלת משה"

הקשר עם אמו"ר זצוק"ל

האמת שהקשר עם רבינו זיע"א, התחיל כבר בעקבות קשרי ידידות שהיה לו עם אמו"ר הגה"צ רבי חיים עזרא ברזל זצ"ל שהעריך מאוד את רבינו, כמו כן רבינו החזיק ממנו מאוד, ואף נתן לו לעבור על כתב היד של ספרו שונה הלכות ואף ציין כמה מהערותיו בספרו, ולגודל הערכתו את מפעלו של מרן ביצירת חיבורו החשוב ספר שונה הלכות, נדב הגה"צ הנ"ל את כל עלות הוצאות הדפסת הספר במהדורה הראשונה לעילוי נשמת הוריו ז"ל, כאשר רבינו מציין זאת בהקדמה לספרו.

מילים משונות שאין להם מקור בתורה"ק ובחז"ל

לפני שנים רבות, אמו"ר הביא לרבינו מחברת שנכתבה ע"י אחד מתלמידיו ובו הארות מוסריות שנאמרו על ידו במהלך השנים, אולם התלמיד לא כתב רבים ממקורות דברי חז"ל המפוזרים בתוך

הגרי"פ ברזל שליט"א עם הרב זצוק"ל

המשך בעמוד 2

שיחת התלמידים

קרוב פסח "לא תותירו ממנו עד בוקר" בלשון נוכח, ואילו בפרשת בהעלותך לענין פסח שני אמרה תורה "לא ישאירו ממנו עד בוקר" בלשון נסתר. וכמו כן חזר ונשנה חילוק זה, שלגבי איסור שבירת עצם האמורה בפרשת בא נאמר "לא תשברו בו" בלשון נוכח, ובפר' בהעלותך לענין פסח שני נאמר "לא ישברו" בלשון נסתר, הלא דבר הוא.

והשיב מרן תיכף: 'בפרשת בא נאמר פרשת קרבן פסח לכלל ישראל, על כן אמר להם משה רבינו הדבר בלשון נוכח, משא"כ פסח שני שנאמר רק לענין הטמאים בלבד, נמצא שלימוד זה נאמר רק לענין חלק קטן מעם ישראל, לכך אמרו בלשון נסתר', גם תשובות מעין אלו, נבעו מכח ידיעה בהירה בכל חלקי התורה, עד שהיו דברים אלה פשוטים בעיניו, גם לשונות התורה הק' 'נוכח' או 'נסתר' היה לרבינו ברור כשמלה.

אות אחת בתורה הק'

עוד זכורני שאלה מעניינת, שהעידה על השליטה המוחלטת בכל מכמני התורה, ולו בשביל לפרש אות אחת מיותרת בתורה"ק, כששאלתי מרבינו מרן על הפסוק בפר' בהעלותך (במדבר י' כ"ט) שמשה רבינו אמר ליתרו 'לכה אתנו והיטבנו לך', והלא כתוב במדרש (שמות רבה ג, ד) ובירושלמי (סוכה ד) שבמקום שכתוב 'לכה' עם האות ה"א, הכוונה שאם לא אתה לא יהיה כן, ומעתה צ"ב כיצד נפרש כאן בלשון 'לכה' האמור כאן שאם לא אתה לא יהיה כן.

והשיבני תיכף, שהדבר מתבאר היטב על פי דברי הירושלמי (בכורים א) שלגרים אין חלק בארץ ישראל חוץ מיתרו ובניו, וממילא מיושב הלשון 'לכה', שניטיב לך שתקבל חלק בארץ מה שלא קיבלו גרים אחרים, ואם לא אתה, לא יקבלו זאת אחרים.

יש גם שמחה ב'שכחת התורה'...

שאלתי מרבינו על הכתוב (דברים ח, י"ט) והיה אם שכח תשכח את ד' אלקיך. הלא אמרו חז"ל (ב"ר פ"ד לך) ד"והיה" הוי לשון שמחה, ומה שייך לומר חלילה לשון שמחה על שכחת ד', אתמהא. והשיבני רבינו דשכחת ד' היינו שכחת התורה הק', דאורייתא וקוב"ה חד הוא, וממילא יתבאר ע"פ מה דאיתא במדרש (קהלת רבה פ"א א') לטובתו אדם למד תורה ושוכח, שאילו היה למד ולא שכח, היה מתעסק בתורה שנים ושלוש שנים וחוזר ומתעסק במלאכתו ולא היה משגיח בה, אלא מתוך שאדם למד תורה ושוכח, אינו מזיז ואינו מזיע את עצמו מדברי תורה. לכך אמר 'והיה' לשון שמחה, והדברים מאירים ושמוחים.

ואף מה שאינו נמצא היה גלוי וידוע לפני מרן, בהזדמנות הראיתי לו מש"כ רבינו בחיי (פר' בשלח) שקבלה ביד חכמים כי 'כל האומר פרשת המן בכל יום, מובטח לו שלא יבא לעולם לידי חסרון מזונות', ואמר לי רבינו 'כמדומה שאינו נמצא אצלנו במדרש', רק איש כמו רבינו, יכל לומר 'זה לא נמצא' כי הכל היה פרוש לפניו כשמלה.

כאשר הפסיק לדבר בדברי תורה, רבינו כבר לא זכרו

רבינו היה שקוע כל כולו בלימוד התורה הקדושה, ושום דבר מבלעדיה לא היה מעניין אותו, ולא רק זאת אלא לא היה מקום בראשו כלל לדברים אחרים, ואפילו דברים של מה בכך לא היה נותן להם מקום בזכרונו כלל, בענין זה, זכורני לפני כשלושים שנה איך שפעם הגעתי לרבינו בחוה"מ עם אחד מידידי, תלמיד חכם מופלג, שהו"ל ספר גדול על כל סדר זרעים,

אחר כתב התלמיד את הלשון 'כל חלקיק שבעולם', גם ע"ז כתב מרן כנ"ל. דבר שהורה על זהירותו של רבינו שלא לשנות מלש' התורה"ק ולשונם של חז"ל, וכאשר יש איזה מילה חדשה שהשתרבה תיקנה רבינו על אתר.

'לפי דעה אחת בחז"ל...'

תמיד היו מאמרי חז"ל די בכל אתר ואתר עומדים לנגד עיניו כידוע לכל, ואביא לכך כמה דוגמאות, פעם שאלתי לפניו על מש"כ שהמלאך קראו ליעקב 'ישראל' - כי שרית עם אלקים ותוכל',

שלכאו המילה 'אלקים' בפסוק זה אינה של קודש אלא

חול, שהרי כונת הפסוק על המלאך, רבינו אמר לי מיד, שיש בחז"ל דעה שזה מתפרש כלפי הקב"ה, ונמצא שזה קודש ולכך צריך לכתוב 'אלקים'. וחיפשתי ומצאתי, שבספר תורה שלימה מביא דברי חז"ל שפירשו 'כי שרית ונצחת' - בגלל שאתה עם אלקים, שאיקונין שלך חקוקה למעלה', ונמצא לפי מדרש זה שזה מכוון לשם קודש.

ידיעת התורה

עוד זכורני שראיתי דבר חידוש בתוך דברי רבינו בחיי בפר' אמור ש'דעת האומר שמסככיך בדבר המקבל טומאה, הוא סוד הכתוב השוכן איתם בתוך טומאתם', ותמהתי בפני רבינו, היכן מצינו דעה כזאת המכשירה לסכך בדבר המקבל טומאה, רבינו השיבני על אתר, ש'אולי כוונתו לדבר המטמא בטומאת נגעים, ע"י שבת כז', (ולאחר זמן מצאתי שפסל בזה הגאון מטשעביץ בשו"ת דובב מישירים, וכתב עפ"ד התוס' (סוכה יב: ד"ה באניצי) שנחלקו רבנן וסומכוס אם אפשר לסכך בדבר המקבל טומאת נגעים. עיי"ש).

'המכילתא מתחילה רק מפרשת הפסח...'

בפעם אחרת, הוקשה לי בדברי רש"י בפרשת בשלח (י"ד, כ"א) עה"פ 'ויולך ד' את הים ברוח קדים עזה', ורש"י הביא מדברי חז"ל לבאר מה היא 'רוח קדים', ש'היא עזה שברוחות, והיא הרוח שהקב"ה נפרע בה מן הרשעים שנא' ברוח קדים אפיצם', ונתקשיתי מדוע רש"י המתין מלבאר

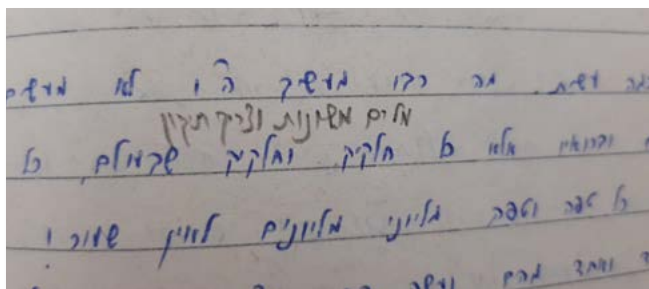
ענין זה עד פר' בשלח, והלא כבר בפרשת בא (י"ג, א') נאמר 'וד' נהג רוח קדים כל היום ההוא וכל הלילה', ושם רש"י לא הואיל לבאר זאת, ושאלתי מכמה ת"ח ולא ידעו להשיב, וכששאלתי לפני רבינו מרן זצוק"ל ענה לי תיכף ומיד, ש'מקורו של רש"י הוא מהמכילתא, והמכילתא מתחיל רק מפרשת הפסח שהיה אחרי מכת הארבה' התורה מונחת לפניו כקופסא, וגם שאלות מסוג אלו, ענה ללא אומר ודברים, בפשיטות ובעונה מופלאה.

כמו כן זכורני שהראיתי לו מש"כ ברבינו בחיי (פרשת יתרו) שהעובר על השבועה חייב מיתה כחייבי מיתות ב"ד וכו', והדברים היו תמוהים בעיני, אבל אצל רבינו היה זה פשוט והראה לי מיד בפ' הרמב"ן עה"ת סוף ויקרא (כ"ז, כ"ט) ומקורו מפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ח), שהכוונה לעובר על שבועת המלך או הסנהדרין, עיי"ש.

עוד הראיתי לו מש"כ רבינו בחיי (פר' שמייני) ש'כל מה שיתקרב לאכול הקדשים אצל המזבח יהיה טוב וראוי יותר', ושאלתי ממנו מה מקור חידוש זה, והשיב לי שיש לזה מקור בילקוט שמעוני (רמז תק"ל) שלמד ממש"כ 'ואכלו מצות אצל המזבח' שעל גבי הכבש היו אוכלין אותו. (אולם הוסף שבת"כ כתוב שזה בא לאפוקי את ההיכל וגם המזבח, ולפי זה אין מקור שראוי לאכול קרוב למזבח).

גם לשונות התורה הק' 'נוכח' או 'נסתר' היה לרבינו ברור כשמלה

שאלתי פעם מרבינו מדוע בפר' בא כתבה התורה לענין

מלים משונות וצריך תיקון רבינו בתיקונים למחברת עם ד"ת מהגר"ח ע"ז ע"א

הרב זצוק"ל והגר"ח ע"ז ברזל זצוק"ל

ושאלתי לפניו על הרבה משמות המובאים בגמ' ואינם שמות אבותינו וכיו"ב, והראה לי את דברי התוס' (גיטין יא:) שרוב שמותיהם כשמות נכרים, ואמר לי שהיה להם טעם בזה.

כונת הסנדק לכיין בשעת הברית

פעם שאלתי לפניו מה צריך הסנדק לכיין בשעת הברית, וענה לי שצריך לכיין שימשך לילד נשמה קדושה, שיהי צדיק ולא יפגום בברית קודש. ואמר לי נכדו הגר"ג הוניהסברג שליט"א שמרן מוסיף לכיין שיהיה לילד אריכות ימים ושנים בבריאות. כמו כן שמעתי בשמו, שמה שמבקשים בשעת הברית בשכר זאת צוה להציל שארית ידיות שארנו משחת, הוא משום ששכר זה הובטח בנביא (זכריה ט', י"א) שנאמר גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך וגו'.

'שונא מתנות יחיה'

היה איזה ספר קדמון שציטטתי ממנו לפני מרן זצוק"ל, וראיתי שהראה בזה ענין, ואמר לי שאין לו את הספר הזה. אני הלכתי בשמחה וקניתי לו את הספר, ולמחרת הבאתי זאת לרבינו, רבינו הוציא כסף לשלם ואני כמובן סירבתי. ותמהתי בפניו: אני מספיק לוקח מהרב זמן, כעת אקח גם כסף? אז אמר לי בפקחותו הרבה: 'פעם הבאה כשתביא ספר תקבל כסף ג"כ על זה', כאומר, אם אתה לא רוצה לשלם לא צריך, אבל אני רוצה לשלם, 'שונא מתנות יחיה'.

המתחיל במצוה 'אומרים' לו גמור

בצעירותי הוצאתי ספר על החומש (טעמו ראו) ונתתי לרבינו, ובתחילה הדפסתי על חומש בראשית, והנה כמה פעמים כשבאתי אליו מאז, שאל אותי מה עם הספר על חומש שמות, והתפלאתי האם זה מה שחסר לרבינו, בדיוק הספר שלי, החלטתי לשאול את פיו, האם זה ספר כ"כ חשוב שהרב שואל עליו כמה פעמים? וענה לי: 'אמרו חז"ל המתחיל במצוה 'אומרים' לו גמור' והדגיש לי: 'אומרים' לו יש מצוה 'לומר' לו, גם את זה טרח רבינו לקיים, הרי זה כתוב בחז"ל...

'שעמא דקרא' בזמן

קריה"ת

שמעתי מרבינו שהחיבור החשוב 'שעמא דקרא' זה ממה שעלה לו בעת קריאת התורה.

פעם שאלתי לו על המבואר בשו"ע דין הנוטל שני ידיו ברביעית מים, ותמהתי כיצד שייך ליטול את כל היד בחצי רביעית של מים. רבינו השיב נחרצות: 'למה לא, אני יכול', דברי חז"ל היו בעיניו אמת מוחלטת, ואם חז"ל אומרים דין זה, סימן שכך המציאות - 'איסתכל באורייתא וברא עלמא'.

הי' זמן שאמי ע"ה חלתה, ובקשנו ממנו שיתפלל עליה, לאחר זמן באתי ואמרתי לו שהיא מרגישה יותר טוב. וענה (כל כך שלא כדרכו): 'התפללתי עליה, לא בזכות ברכתו או כח תורתו, אלא כח התפילה היה פשוט לו, הרי פשוט שאם מתפללים נענים.'

ויהי רצון שנזכה לאחוז ולו במעט בשלל מידותיו הנעלות, הן בהתמדתו בתורה הק', והן בהנהגותיו המיוחדים בכל דיני ומצוות התורה הק', ובהקפדתו על עניני בין אדם לחבירו, בקבלת כל אדם בסבר פנים יפות, ובגודל השתדלותו למען הזולת באשר הוא, ועוד ועוד.

ובעקבות כך היה בקשר תמידי זמן רב עם רבינו לצורך ליבון הלכות וקושיות רבות בעניני סדר זרעים.

כשהגענו אל רבינו ואמרנו לו 'גוט מועד', החל ידידי לדבר עמו בדברי תורה, ידידי שהיה בטוח שרבינו זוכרו, ודיבר עמו בצורה כזאת והזכיר מש"כ בספרו וכו', אולם לפתע שאלו מרן לשמו ולשם ספרו, וכשיצאנו היה הדבר לפלא ולתדהמה בעיני ידידי, כיצד רבינו לא זוכר אותו, הגם שלפני זמן לא רב היה עמו בקשר יום יומי תקופה ארוכה. כי כאמור כל מה שאינו מעסקי התורה לא היה מרן זוכר, ובשעתו שהיו עוסקים בדברי התורה"ק היה זוכרו, ולאחר שגמר את הוצאת ספרו ופסק לבא, אפילו שעבר זמן קצר כבר לא היה זוכרו.

רבינו פרץ בבכי...

פעם הראיתי למרן זצוק"ל בספר 'ציון מכלל יופי' (להגר"א בנצאל שליט"א, רב העיר העתיקה בירושלים), ששמע ממרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל שסיפר בשם איש מהימן מהונגריה, שבבין המצרים, היו מתאספים לישב על הארץ ולקונן על שריפת המקדש, והיתה זעקה ובכי של המון העם עולה עד לרקיע, ואמר אותו האיש, שגודל הבכיה היתה באופן כזה שהרגשתו היתה שאין יודע אם כשנחרב הבית הי' כמו הבכי אשר בכו המון העם במקומו בשלושת השבועות, ותוך כדי שקרא זאת מרן פרץ בבכי עד שכל גופו ממש רעד [והי' אז בחדרו ג"כ הרב ישע'י אפשטיין שליט"א].

מיד חשבתי לעצמי הרי מוצאי ת"ב...

מענין לענין, באתי אליו פעם במוצאי ת"ב לשאול כמה שאלות בעניני נופש של ביה"ז, וכשנכנסתי הרבנית ע"ה אמרה לו: 'חבר שלך הגיע', ואני זוכר שלא ענה לי כדרכו עם ההארת הפנים הידועה, וחשבתי אולי, הסיבה שהביטוי אינו מתאים, ומיד התעוררתי בעצמי, שהרי אצל רבינו זה מוצאי ת"ב כפשוטו, מאמרי חז"ל על הבית הנשרף והולך כעת עומד לנגד עיניו, ואין פלא על חוסר הארת הפנים והרצינות המיוחדת שאפפה אותו בזמן זה.

פנחס עם י' או בלי י'

אציין בזאת סיפור שאירע עימי והתפרסם במקומות רבים, הי' לי דוד זקן שתמיד כשפגש אותי היה אומר לי: את שמך פנחס תכתוב עם י', כי בתורה פנחס כתוב מלא

ולא חסר. לימים ראיתי שבטעמא דקרא כתוב בכותרת פרשת 'פנחס' בלא י', ושאלתי בהזדמנות את רבינו והרי בתורה כתוב עם י', וענה לי יש ג"כ בלי י'. ואז בדקו במחשב ולא מצאו פנחס בלי י'.

וחזרתי לרבינו ואמרתי לו שהמחשב לא מצא. ענה לי: 'המחשב איז אגרויסע מכשף' (מכשף גדול), ופתח מיד בספר שמואל ששם כתוב פעם אחת 'חפני ופנחס' בלא י', והוסיף שג"כ בחז"ל כתוב פנחס בלא י', ואחרי זמן שמעתי שאיתא בזה"ק שהאות י' נוסף לפינחס אחרי שקינא לאלקין, (ומובא בחוק לישראל), ונמצא ששמו המקורי הוא ללא י'.

שמות אנשים

ובכלל ידוע הקפדתו הגדולה של רבינו על שמות בני ישראל שיהיו מכוונים לשמות ראויים ולא יתערב בהם זר, ופעם הראה לי מש"כ במדרש (בראשית רבה פ' ל"ז) אמר רשב"ג דורות הראשונים ע"י שהיו משתמשים ברוה"ק היו מוציאים שמות לשם המאורע, ואנו לשם אבותינו. והוסיף מרן בשם החזון איש זצ"ל שאמר שלקראו שמות מן השמות הנמצאים בפרשת אותו השבוע, זה ג"כ נחשב בכלל לשם אבותינו. וכן אמר לי בשם התורה"ד שיש לקרוא על שם הזמן, כגון יצחק ברה"ה ובעוהו בשבועות.

הגר"פ ברזל שליט"א עם הרב זצוק"ל

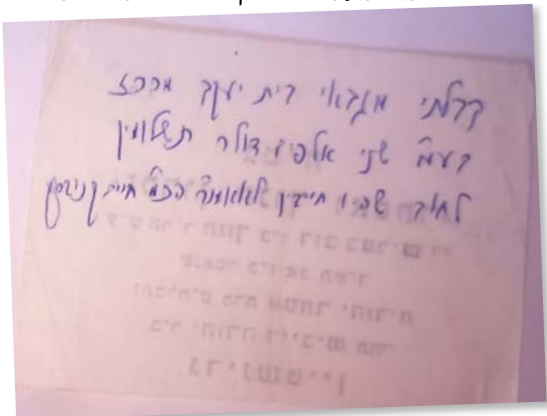
ועל הטוב יזכר כבוד הרב הגאון המפורסם מהר"ר חיים עזרא ברזל שליט"א כעת רב בעיר סידני במדינת אוסטרליה שעבר על רוב הספר והעיר כמה הערות נכונות וגם נדב להוצאת כל הספר לע"נ הוריו אביו הרה"ח ר' משה זאב בהרה"ח ר' פנחס ז"ל ולע"נ אמו הצ' מרת ברכה בת הרה"ח ר' יחיאל יצחק מאיר ז"ל. ושכמ"ה.

רבינו בהקדמתו לספר 'שונה הלכות' מזכיר את הגר"ע ברזל זצוק"ל שנדב את הוצאות הספר

ז) שמעתי שהשיב לא' שהי' לו חובות שישלם מתחלה חובותיו וחשבון המעשר ירשום עליו לחוב ויפרענו אח"כ (ועי' ברכי יוסף שנדפס בגליון היר"ד סי' רנ"א ס"ג) (עי' ד"א פ"ז ממתנ"ע צה"ל אות ר"ד).

ח) שאלתי אם חייב לתת מעשר ממתנות שקבל לחתונה והשיב ממתנות חפצים אין צריך (וכן ראיתי מובא בשם ס' יד הלוי ח"ב סי' מ"ד בשם תשו' מהר"ם קרוי"א שא"צ לתת מעשר מדורות וכן המנהג ע"כ אמנם הרב"צ במברגר ז"ל כ' בשם מרן שגם מחבילות בגדים שמקבלים יש חיוב מעשר כספים וצ"ע ואולי יש לחלק ועי' ד"א פ"ז ממתנ"ע סקכ"ז ובצה"ל אות ס"ז) אבל ממתנות של מעות אפי' נתנו לו לקנות דבר מסוים צריך ליתן מעשר, ושמעתי שהורה גם לחתן שנתנו לו הוריו מעות לקנות מזה מעשר ואם אין יכול לתת מיד ירשום

דירה שצריך לתת בפנקסו ויפריש במשך הזמן (ועי' פ"ת י"ד סי' רמ"ט ס"א בשם שאילת יעבץ) (עי' ד"א פ"ז ממתנ"ע סקכ"ז וצה"ל סקס"ז).

פיתקה של קבלת כספי הגמח שכתב הרב זצוק"ל

הלכות צדקה

א) אין חייבין לתת פרוטה לכל עני שפוגשים ברחוב אבל יש לפייסו כגון לומר לו אין לי עתה כסף (רב"צ במברגר ז"ל, ועי' י"ד סי' רמ"ט ס"ד ועי' דרך אמונה פ"ז ממתנ"ע סקמ"ח מ"ט).

ב) שאלתי אם בא עני ואין לי כאן מעות אבל יש לי בבית אם חייב ללוות והשיב שחייב (ועי' רע"א י"ד סי' רמ"ט ס"ד) (ועי' ד"א פ"ז ממתנ"ע סק"ח וצה"ל אות י"ז).

ג) חשב ליתן צדקה אם חשב ליתן דוקא לעני זה לעזור לו אסור לשנות אבל אם רצה סתם ליתן צדקה רק חשב ליתן לעני זה מותר לשנות (רב"צ במברגר ז"ל) ואני שאלתי החושב ליתן לעני צדקה והעני הלך ואין מכירו והשיב שיתן לעני אחר ושאלתי אם הטעם דהא דמחשבה מהני היינו שיהו המעות צדקה אבל לא איזה עני שאין מצוה בזה יותר מבזה והשיב הן (עי' רמ"א י"ד סוף סי' רנ"ח ועי' במחנה אפרים ה' צדקה סי' ז' ובהגהות רע"א י"ד סי' רנ"ח ס"ב ובד"א פ"ח ממתנ"ע סק"ט וצה"ל אות פ"ח).

ד) הזהיר לתת מעשר כספים (ועי' בכתר ראש סי' קכ"ג).

ה) אמר לי כשהתחלתי לתת מעשר (בלי נדר) שאתנה שלא יחול הפרשה עד שיגיע ליד העני כדי שלא להכנס בחשש בל תאחר (ועי' י"ד סי' רנ"ז ס"ג) (ועי' ד"א פ"ז ממתנ"ע ה"ה סקכ"ז ופ"ח סק"ח וצה"ל אות ע"ב).

ו) שמעתי בשמו שגם בחורי הישיבה צריכין לתת מעשר ממעות החלוקה שמקבלים בישיבה (ועי' י"ד סי' רמ"ח ס"א ובנחלת צבי שם) (עי' ד"א פ"ז ממתנ"ע צה"ל אות נ"ח).

תחת אחד השיחים

רבה לבקש ברכה שלא יטפלו אותם, הרב אמר לכולם: ש'אם הם נותנים מעשר כספים כמו שצריך בלי 'להוריד' ממנו אפילו פרוטה, לא צריכים לפחד'.

כמו כן, היה אצלו אברך אחד שאמר שהוא מאד עני, וכל פרנסתו היא רק מה שמקבל מקצבת הכולל הזעומה, ושאלתו בפיו: 'האם הוא חייב לתת מעשר?', בעלי הרב השיב לו, ש'החפץ חיים אמר שעני יכול להקרא אדם שיש לו בבית רק כסא אחד ואוכל רק לחם ושותה רק מים.. וכל זמן שאינך בדרגה זו אתה חייב לתת מעשר כספים!'

סיפורה הרבנית ע"ה באחת ההזדמנויות: 'בחודש האחרון היה כאן איש עסקים, האיש הזה היה במצב לא כל כך טוב, לפני כמה חודשים הוא בא לרב, וביקש ממנו, שימסור מידי חודש את כסף המעשר שלו לצדקה ללומדי תורה לכוללים וכדומה, והנה הוא בא החודש וסיפר שבזמן האחרון הוא מצליח בצורה בלתי רגילה, ממש ההצלחה מאירה לו פנים בכל אשר יפנה, וככל שהוא נותן יותר הוא מצליח יותר!'

עוד הוסיפה הרבנית ע"ה לספר: 'לאחרונה היתה ביקורת נרחבת על עסקים שגרמה לטירדות רבות, הרבה אנשים נתקפו בהלה ובאו בבהלה

המשך מעמוד 1

תורת שיח

דלישראל גם מותר לומר שיתן צדקה לכשיבריאו בנו ואי"ז נחשב צדקה על תנאי שאין זה אלא קביעת זמן שרק לאחר שיבריאו יתן צדקה ולפני כן לא הגיע הזמן.

טעמא דקרא פר' ראה

המעשה גדול מן העושה, מפני שהנותן לא מרגיש בנתינתו, וגם לא מכיר לו טובה על כך

והיה מעשה הצדקה שלום וגו'. בב"ב ט' א' אר"א גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם. וצ"ב הטעם, ונראה משום דבעושה הנותן מרגיש שהוא נותן צדקה וגם המקבל חש הכרת טובה להנותן, אבל המעשה אינו מרגיש שנתן וגם המקבל אינו חש כלפיו הכרת טובה, ואדרבא מחזיק טובה להנותן שהיטיב לו, ע"כ שכרו של המעשה גדול יותר.

טעמא דקרא, ישעיה, ל"ב, י"ז

כשמואל הרמותי, מיירי שאין מרמה שום אחד, אלא יודעים האמת, ורוצים להנותו בזה מותר שמזכה אותם להנות ת"ח מנכסיהן, והרוצה שלא להנות אלא יבטח בה' אין זה גאוה, אם אין מסגף עצמו בחיים רעים ומרים, ואמר' בירו' כאן שהיו זקנים שלא נטלו צדקה רק בין ר"ה ליו"כ, כי אח"כ אמרו שכבר נגזר עלינו ויהי' לנו בלא"ה מה שנגזר ולמה ליטול מבני אדם, מיהו הרוצה ליהנות לזכות את האנשים על ידי כן מותר לו כנ"ל.

שערי אמונה, פאה, שם

נתינת צדקה 'לכשיבריאו' - אם מותר לעשות כן

כי פתוח תפתח את ידך לו. בגמ' ר"ה ד' א' ובב"ב י' ב' תניא האומר סלע זו לצדקה ובשביל שאזכה בה לחיי העוה"ב ה"ז צדיק גמור, ואמרינן שם דרק בישראל מעליותא היא והוי צדקה גמורה דלבו לשמים, וגם אם מריעין לו אינו קורא תגר, ואינו מהרהר אחר מידת הדין, אבל גוי אינו נותן אלא על מנת כן ואם אין מטיבין לו מתחרט וקורא תגר כדפרש"י שם. ונראה

אורחותיך למדני

דברי הרא"ש בהנהגותיו, עם ציוני הרב זצ"ל בענייני צדקה

עם בעה"ב⁶, ובב"ק ט' ב' עד שלישי משלו, מכאן ואילך משל הקב"ה⁷, ובמדרש משלי פי"א⁸ אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה, הוי יודע שהוא מוסיף⁹, ושם פכ"ח¹⁰ כל מי שנותן צדקה לעני אין מחסור¹¹, וכן בשמות רבה פל"ג' כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו¹², ובמדרש תנאים ראה ט"ו ט' לעולם אין אדם מעני מן הצדקה ולא דבר רע ונוק נגרר מן הצדקה¹³, ושם ח' כל מי שהוא עושה צדקה מעוני הקב"ה מכפיל לו פרנסתו ואינו מחסרו¹⁴.

ועל מילותיו האחרונות של הרא"ש, כתב הרב: **ולתת טרף בני ביתך**. ביצה ט"ז א' כל מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה ועד יוה"כ חוץ מתשר"י¹⁵ שאם מוסיף מוסיפין לו ואם פחת פחתין לו.

הצדקה צריכה להיות מוכנה בבית, לכל מיני צדקות

כתב בספר 'ארחות חיים להרא"ש', בהנהגות יום רביעי, אות ס"ה: 'צדק צדק תרדוף כי רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד, וכו', ובכל חדש ובכל שבוע כפי מסת ידך, וכו', ואם הגיע למעשר תתן, **ויהי טרף בביתך** ככל אשר תמצא ידך לגמול הן לחיים הן למתים הן לעניים הן לעשירים'.

וכתב על כך הרב: 'ויהי טרף בביתך. נראה דכונתו, שיהא מוכן המעשר בביתו לכל מיני צדקות, וכדמסיים ככל אשר תמצא כו', עכ"ל.

במדור זה הבאנו ציטוטים מספר 'ארחות חיים להרא"ש' בענייני צדקה, עם המקורות שכתב הרב זצ"ל על דבריו בחיבורו 'השם ארחותיו', וכפי שיצא לאור בהוצאה מחודשת ע"י מכונינו, עם המובאות השלימות מדברי חז"ל אליהם ציין הרב זצ"ל.

'פזר ממונך באשר הוא רצונו, כי בידו למלאות חסרונוך, ולתת טרף בני ביתך'

כתב בספר 'ארחות חיים להרא"ש', בהנהגות יום שני, אות כ"ט: 'הסר ממך משענת הקנה הרצון משענת בני אדם, והצנע לכת עם בוראך, ואל תשים זהב כסלף כי זאת תחלת עבודת ע"ז, **ופזר ממונך באשר הוא רצונו, כי בידו למלאות חסרונוך, ולתת טרף בני ביתך**'.

וכתב על כך הרב: **ופזר ממונך באשר הוא רצונו**. אבות פ"ג תן לו משלך, ובב"ק ט' ב' בהדור מצוה עד שלישי, ובכתובות ס"ו ב' מלח ממון חסר², ועי' ב"ב י"א א' מונבז המלך בזבז אוצרותיו, ובסוכה מ"א ב' מעשה בר"ג שלקח אתרוג באלף זוז, להודיעך כמה מצות חביבות עליהן, ועי' נדרים נ"א א' לא לחנם פזר בן אלעשה את מעותיו כו³.

עוד כתב הרב: **כי בידו למלאות חסרונוך**. במדרש רות פ"ה⁴, וברבה בהר⁵, אשר עשיתי עמו, יותר ממה שהבעה"ב עושה עם העני, העני עושה

1 משנה ז'. רבי אלעזר איש ברתונא אומר, תן לו משלו, שאתה ושלך שלו. וכן בודד הוא אומר (דברי הימים א כט) כי ממך הכל ומידך נתנו לך.

2 ופירש"י (ד"ה מלח): **מלח ממון חסר**. הוצעה למלח ממון כלומר לגרום לו שיתקיים יחסו לצדקה תמיד וחסרונו זהו קיומו.

3 'מאי בן אלעשה (כלומר, מנין זהה עשיר. רש"י ד"ה מא) דתניא לא לחנם פזר בן אלעשה את מעותיו אלא להראות בהן תפירתו של כ"ג דכתיב כסום יכסמו את ראשיהם תנא כעין לוליית מאי לוליית א"ר יהודה תפירתא יחידתא היכי דמי אמר רבא ראשו של זה בצד עיקרו של זה והיינו תפירתו של כהן גדול'

4 אות ט'.

5 ויקרא, פרשה ל"ד, אות ח'.

6 'ותאמר לה חמותה, איפה לקטת היום תני בשם ר' יהושע: יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית. שכן אמרה רות לנעמי: שם האיש אשר עשיתי עמו היום. ולא אמרה אשר עשה עמי אלא אשר עשיתי עמו. הרבה פעולות והרבה טובות עשיתי עמו בשביל שהאכילני פרוסה אחת.'

7 ופירש"י (ד"ה מכאן): **מכאן ואילך**. מה שיוסיף בהידור יותר על שליש פירע לו הקב"ה בחייו.

8 פסוק כ"ד.

9 'יש מפזר ונוסף עוד' - אמר רבי אבהו: אם ראית אדם מפזר מעותיו לצדקה, הוי יודע שנוסף לו, שהוא מוסיף, שנאמר 'יש מפזר ונוסף עוד', 'וחושך מיושר אך למחסור' - אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן: אם ראית אדם שהוא מונע עצמו מן הצדקה, הוי יודע שהוא מתחסר, שנאמר 'וחושך מיושר אך למחסור'.

10 פסוק כ"ז.

11 'נותן לרש אין מחסור, ומעלים עיניו רב מארות' - אמר רבי עקיבא: כל מי שנותן צדקה לעני - אין מחסור, ואם לאו, ומעלים עיניו - רב מארות. [ועי' במדרש תנאים המצויין בסמוך]

12 'וכי ואיזו נרו של הקדוש ברוך הוא, זו תורה, שנאמר: כי נר מצוה ותורה אור וכו' ומהו ותורה אור, אלא הרבה פעמים שאדם מחבב בלבו לעשות מצוה, ויצר הרע שבתוכו אומר מה לך לעשות מצוה ומחסר את נכסיך, עד שאתה נותן לאחרים תן לבניך, ויצר טוב אומר לו תן למצוה, ראה מה כתיב: כי נר מצוה, מה הנר הזה כשהוא דולק אפלו אלף אלפים קרויין וסבקיין מדליקין הימנו אור במקומו, כך כל מי שיתן למצוה, אינו מחסר את נכסיו, לכך נאמר: כי נר מצוה ותורה אור.'

13 ע"ש באריכות.

14 ע"ש באריכות.

15 לשון הגמ' שם: 'תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים חוץ מהוצאת שבתות והוצאת י"ט והוצאת בניו לתלמוד תורה שאם פחת פוחתין לו ואם הוסיף מוסיפין לו, והר"ת שנקט הרב, ת' - תלמוד תורה, ש' - שבת, ר' - ראש השנה, י' - יו"ט ויוה"כ, והמקור לר"ת זה הוא מאגרת הגר"א, ועיין באר היטב א"ת, ס' רמ"ב, ס"ק ב'.

מילה בסלע

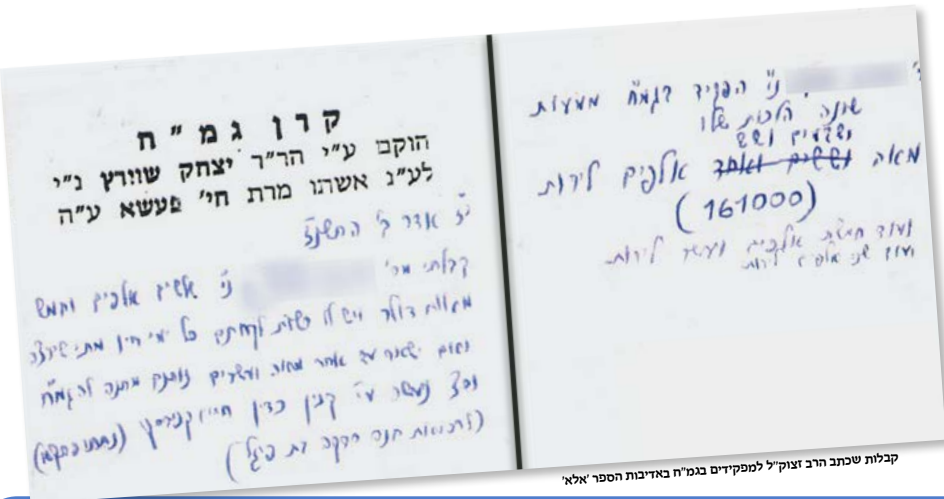
אהבת חסד וצדקה

בכל יום אנו אומרים בתפילה בברכת 'שים שלום' - 'כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה'...

נשאל הרב זצ"ל: מה הפירוש שהקב"ה נתן לנו 'צדקה' [כי כך משמעות

הברכה, נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד, וגם צדקה וברכה], והשיב על כך בקצרה: 'קאי על אהבת', והיינו, שהפירוש הוא: הקב"ה נתן לנו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה, והיינו, שנהאב לעשות חסד וצדקה.

ע"פ סידור 'שמעה תפילתי' [ע"ש בהערה 204 לפירושים אחרים] ושאלת רב' עמ' כ"ב

קבלות שכתב הרב זצוק"ל למפקדים בגמ"ח באדיבות הספר אלא

הרב זצ"ל בניתוח צדקה. באדיבות ספר 'מין שר התורה'

צדקה במחשבה

ניסן תשל"ג בנוכחותי רצה הרב א. וולף (שליט"א) [ז"ל] לתת למו"ר (שליט"א) [זצוק"ל] כסף מעות חייטים לחלק ואמר לו מו"ר שקשה לו לטפל בזה שיחלק בעצמו לאיזה כולל ואח"כ פגשו בביה"כ ואמר לו מו"ר שלא ישכח לתת את הכסף לצדקה כי הכסף שרצה לתת לו כבר נהי' מעות צדקה.

אשה שנו"נ בעסקים אם יכולה לתת צדקה

תשכ"ג, שאלו את מו"ר (שליט"א) [זצוק"ל] בענין בעל ואשתו שהרויחו יחד ונסעו הבעל לחו"ל והשאיר לאשתו שלושים אלף לירות ואמר לאשתו שנותן לה רשות להשתמש בכסף וכן שהיא תשקיע את הכסף באיזה עסק שיכניס רווחים, ורוצה האשה להוריד מעשר כספים מהסכום הזה בלי רשות בעלה ולתת את זה לצדקה אם מותר לה, ושאל מו"ר (שליט"א) [זצוק"ל] מדוע לא תבקש מבעלה רשות, ואמר השואל כי היא חוששת שבעלה לא יסכים לכתחלה רק בדיעבד לאחר נתינתה אם תגלה לו יותר ויכניס, והשיב מו"ר אעפ"י שהיד אברהם הנד' בגליון שו"ע יו"ד מביא בשם המהרש"ל שהיום שהנשים נו"נ בתוך הבית והבעל סומך עלי' יכולה לתת לצדקה גם מתנה מרובה בלי ידיעת בעלה כי הוי כמו שנותנת בשליחותו, מ"מ סכום שהוא יותר גדול ממאה לירות אצל אנשים בינוניים לא עשירים ולא עניים מסתבר שאין לה לתת בלי רשות בעלה.

ובעובדא דידן יעץ מו"ר שתכתוב לבעלה שיתן לה רשות שתוכל לעשות ברווחים שלה (כי גם היא מרויחה) מה שהיא רוצה ולא תפרט לו שרוצה לתת שלשת אלפים לירות שזהו סכום המעשר רק תבקש רשות סתם וממילא תוכל לתת מהרווחים שלה כמה שרוצה, כי בלי רשות בעלה אסורה לתת גם מהרווחים שלה כמה שרוצה משום שהם נכסי מלוג שמשועבדים לבעלה.

ארחות רבינו

מִרְן הַקְּהֵלוֹת יַעֲקֹב זַצְוֹק"ל נוֹתֵן צַדָּקָה לַיהוּדֵי בִּשְׁמֹחָה בְּאֵדִיבוֹת הַסֵּפֶר אֱלֵא

'שלא לשמה' בצדקה

[כתיב] ולא ירע לבבך בתתו, פי' הנחל יצחק ח"ב בפתח השער משאחז"ל בברכות בכל לבבך בשני יצריך, והיינו מדכתיב לבבך ולא לבך וה"ג מדכתיב לבבך היינו בשני יצריך, והכוונה ע"פ משאחז"ל הנותן סלע לצדקה ע"מ שיחי' בני ה"ז צדיק גמור, וע"ש מהרי"ט ז"ל דמצות צדקה שאני מכל המצות שגם בשל"ש ה"ז צדיק גמור, וזהו ולא ירע לבבך שיש גם השל"ש גם הלשמה. קריינא דאיגרתא, ח"ב, מכתב שי"ח

מעשר או חומש

אמר לי הגר"ח (שליט"א) [זצוק"ל] שאביו מו"ר זצוק"ל אמר לו שמרן החזו"א זצוק"ל אמר לו שהוא נותן הרבה יותר מחומש לצדקה, ועל אביו מו"ר אמר לי שבעקרון נותן מעשר אבל למעשה נתן הרבה פעמים חומש ואפי' יותר.

(מו"ר בכל שיחותיו אתי בענין מעשר כספים שהוא מפריש אמר תמיד לשון מעשר ולא הזכיר חומש, אמנם אין רא' מהלשון כי לשון מעשר אומרים גם באלה שמפרישים חומש, ועי' להלן אות מ"א בעובדא שאחד רצה להפריש חומש ומו"ר אמר די במעשר).

תשכ"ה, אמר לי מו"ר (שליט"א) [זצוק"ל] מה שכתוב במכתב הגר"א ז"ל שצריכים להפריש חומש ובפחות מזה עוברים כל רגע על כמה לאוין ועשין וכו', כונת הגר"א ז"ל לצדיקים בעלי מדרגות גדולים.

מעשר רק מהרויח, אך לעצמו לא היקל בזה

הגר"ח (שליט"א) [זצוק"ל] שאל את אביו מו"ר (שליט"א) זצוק"ל המדפיס ספר ומשלם הוצאותיו מכסף שכבר הפרישו ממנו מעשר כספים כשמוכר ספר האם צריך להפריש מכל התמורה מעשר ואמר לו מו"ר שמעיקר הדין נראה שלא צריך לעשר את כל התמורה רק את הדוחים וזהו הדין דמעשרין מהקרן פ"א ואח"כ רק מהרווחים (וכ"כ באהבת חסד מהגה"ח זצ"ל פ"ח ב) והוא הדין אם לזה לצורך ההדפסה ועשר אינו צריך לעשר את הכסף שפורע שזהו כדין הנ"ל אמנם הוסיף מו"ר שמימי לא היקל בזה לעצמו והוא מפריש מעשר מכל התמורה של הספר אף שאת הוצאות הספר כגון המדפיס והנייר שלם מהכסף שכבר עישר, וכן כשקבל כסף מנדיב להדפסת ספר עשרו, ואח"כ עישר עוד פעם את כל התמורה של הספר.

שיח יצחק

מדברי גאב"ד רמת אלחנן מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שליבן מפי גיסו הרב זצ"ל

קא אנסי ארעטא דאינשי [ומתוך שהיו בעלי זרוע, כופין כעליהן לתת גם השטרות שלא יוכלו לערער, רשב"ם], אתו מרוותיהו לקמיה דאביי, א"ל ליחזי מר שטריה ולכתוב לן מר שטרא אחרינא עליה, דאי מיתניס חד נקיטין חד בידן, אמר להו מאי אעביד לכו דאמר רב ספרא אין כותבין שני שטרות על שדה אחת, דלמא טריף והדר טריף, הוּו קא טרדי ליה [מפצירין בו, רשב"ם] אמר ליה לספריה זיל כתוב להו הוא על המחק ועדיו על הנייר, דפסול [ואלו לא יתנו לב שהוא פסול ואיפטר מהם, רשב"ם].

אלא שרבנו גרשום (שם) פירש דשטר זה הועיל לבעלי השדות שכל זמן ששטר זה בידם אין יכול המוכר לכפור ולומר שלא מכר את הקרקע, יעו"ש, נמצא שאביי לא היתל בבעלי השדות הטורדנים אלא הועיל להם במקצת, שיהיה להם לפחות שטר שיציל אותם מידי המוכר ולא יוכל להזיק ללקוחות, וממילא אין ראייה שאפשר להתל לגמרי בטורדנים.

ע"פ חשוקי פסחים צ"ט ב'

אם מותר להתל בגבאי צדקה שורדניים

שאלה. גבאי צדקה לחצו מאד על ראובן שיתן קמחא דפסחא סכום הגון, אשר אין חייב מהדין לתת, ואין ביכלתו לתת, והם לחצו עליו עד שלא מצא דרך להחליץ מהם, מה עשה, כתב להם המחאה למוטב בלבד על הסכום שדרשו, ובמקום לחתום שמו קשקש קשקוש בעלמא, וכשבאו להוציא את הכסף, הבנק לא שילם, ראובן שואל האם היה מותר לו לגנוב את דעת הגבאים ולהתל בהם?

תשובה. אם הגבאים נהגו שלא כדין והתעקשו להוציא ממון שלא חייבה התורה עליהם נאמר 'ופקדתי על כל לוחציו' (ירמיה ל) ואפילו על גבאי צדקה כמבואר בבא בתרא (דף ה ע"ב), ואם כן מותר לנהוג בהם מנהג עקשות וכמו שנאמר: 'עם עקש תתפתל' (תהלים יח)

וגסי הגר"ח קניבסקי (שליט"א) [זצוק"ל] הביא ראייה לכך מסוגית הגמרא בבבא בתרא (דף קפח ע"ב) הנהו ערבאי [ישמעאלים] דאתו לפומבדיתא, דהוו

ניתן להאזין לשאלות אקטואליות קצרות מתורת גאב"ד רמת אלחנן שליט"א שליבן מפי גיסו הרב זצ"ל, בקו 04-3760582

ביום השנה להסתלקותו של ה'חזון איש' זצוק"ל, התקיים שיעור לעילוי נשמתו כמנהג אחיינו הרב זצוק"ל, לאחר תפילת ותיקין במנין שבביתו זצוק"ל ע"י בנו הגרי"ש קניבסקי שליט"א

וכדומה אין בזה עת לעשות לה' ואסור, אולם המ"ב נקט כהב"ח ביו"ד רפ"ג דהתיר לכל דבר שהוא לצורך לימוד התורה או חיזוק לתשובה או לתפילה, ולהכי סתם המ"ב דשרי, דבהכי איירי בסי' מ', וא"כ גם הפסוק שנכתב בכותל ביהכנ"ס שלנו הוא מביא ליראת שמים ושרי, ומה שנותר לנו לדון הוא הקישוטין שא"ז צורך כלל ללימוד וכדכ' המ"ב, ואמאי העולם נהגו היתר בזה.

והנה ראיתי במ"ב מהד' דרשו שהביאו משמיה דהגרי"ש א והגרנ"ק זללה"ה דהאיסור הוא לכתוב פסוקים, ולא נאסר לקנותו לאחר שכבר נכתב, אבל לכאורה זה תימה דבגמ' גיטין דף ס' א' מבואר שספר אפטרותא שזהו פסוקים מן הנביא אם אסור לכותבן משום שאין כותבין מגילה לתינוק להתלמד, אסור גם לטלטלו בשבת והואיל ולא ניתן לקרות מתוכו, א"כ אסור להביט בקישוטים שרקום עליהם פסוקים, (ועי' מ"ב ססכ"ד שאסר לרקום פסוקים בטלית, וכתב ומ"מ אם כבר נרקם מותר לברך עליו ע"כ, אך אי"ז שייך לענינו דהתם הטלית לא נאסר אם רקום עליו, אבל ודאי יתכן שאסור להביט בפסוקים).

והנה באמת צ"ע דברי המ"ב לכאורה, דהן אמת שקיי"ל שאסור לכתוב פסוק מן התורה להתלמד, וכל מה שהתירו בדורות האחרונים הוא משום עת לעשות לה', דא"א לכל ילד שלומד פרשת בראשית שילמד מתוך ס"ת כשר, וכדכתבו הפוסקים ביו"ד רפ"ג, ולכן אם אין את הטעם של עת לעשות אסור, אבל לכאורה כל האיסור הוא אם הוא לומד מתוכו, אבל אם נכתב שלא לשם לימוד כלל וגם

שיעור הגרי"ש קניבסקי שליט"א במנין שבבית הרב זצוק"ל לעי' דודו מרן החזון איש זיע"א ביום היארצייט

אין לומדים מתוכו כלל, וזה עשוי רק לקישוט ולנוי, מה שייך לאסור לכאורה, זה לא חשיב כלל שכתבו קצת מהתורה, דאין כאן שום לימוד תורה, וכדחזינן עינין סברא זו בראשונים בב"י באו"ח סי' מ"ט לגבי האיסור ללמוד ולומר תורה שבכתב בע"פ שנתחבטו כל הראשונים איך אומרים ק"ש ופרשת התמיד וברכת כהנים בע"פ, והלא תורה שבכתב אסור לאמרו בע"פ, ויש שתירצו דפרשיות אלו שגורים בפי הכל ובזה אין את האיסור, ויש שתירצו דדוקא אם מוציא אחרים יד"ח אסור לאמרו בע"פ כגון בקריאת התורה ופרשת זכור, ורבינו יונה תירץ דאם לפעמים אומר את הפרשיות האלו לשם חובה כגון ק"ש שמחוייב לקרותה שלא לשם לימוד, או פרשת תמיד דקורא כי היכי דליחשב כאילו הקריב התמיד, בזה אין את האיסור, וע"ש ברבינו יונה שהתיר בפרשיות אלו כגון ק"ש ותמיד וברכת כהנים לקרותן בע"פ אף אם מכיין לשם לימוד, דהואיל והותרו פרשיות אלו לאמרם בע"פ, הותרו, והנה שאר הראשונים דלא תירצו כהרבינו יונה לכאורה אי"ז משום דפליגי על סברתו וס"ל דאף אם קורא תורה שבכתב שלא לשם לימוד אלא לשם חובה חייב לקרותו מתוך הכתב, אלא פליגי עליה בהא דלדידהו לא חל היתר על הפרשיות הללו שמותר לאמרם תמיד בע"פ, ולדעתם רק אם קורא אותם שלא לשם לימוד מותר לקרותם בע"פ, אבל אם קורא לשם לימוד אסור לקרותם בע"פ (אם לא מצד הטעמים שהם אמרו כגון שזה שגור בפי הכל), אבל היכי שזה לא לשם חובה כו"ע מודו דמותר לקרותן בע"פ, דהאיסור הוא ללמוד תורה שבכתב בע"פ, ולא

בענין על מה שמכו העולם לתלות קשויטים בסוכה שיש בהם פסוקים מן התורה

בזמנינו מצוי מאד שתולין בסוכה קישוטים שיש בהם פסוקים כגון בסוכות תשבו שבעת ימים, או ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך, או יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתים, נפתלי אילה שלוחה וגו', ושאר הברכות שבפרשת ויחי, גם ראיתי שבגרתיק של לולב או על קופסאות של אתרוגים מודפס ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכפות תמרים וגו', גם אצלנו בביהכנ"ס בלדרמן כתוב על כותל ביהכנ"ס וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, שזהו פסוק בחבקוק, וזה ודאי נעשה ע"פ אמו"ר מרן זללה"ה, וכן בהשיבה בפוניבז' חרות על הכותל פסוקים, ולכאורה צע"ג והלא המ"ב בסי' תרל"ח סקכ"ד כתב וז"ל אסור לחקוק פסוק בסכות תשבו על דלעת וכיוצ"ב ולתלותו בסוכה דיבוא לידי בזיון, וגם שאסור לכתוב פסוקים מן התורה אא"כ יש בהן ספר שלם, כמו שנתבאר ביו"ד סי' רפ"ג, ואע"ג דנוהגין היתר, להתלמד בהן דוקא, אבל שלא לצורך אסור, אחרונים, עכ"ל, וא"כ פלא איך עוברים בשאט נפש על דברי המ"ב בשם האחרונים.

ונראה דהפסוק שנכתב בכותל ביהכנ"ס הס מפניו כל הארץ, אין כאן שום בית מיחוש דהנה ידוע שהשו"ע ביו"ד סי' רפ"ג אסר לכתוב פסוק מן התורה, ומ"מ כתבו הפוסקים שמשום עת לעשות לה' הותר האיסור דלא יתכן שכל ילד ילמד מתוך ס"ת לכן כל דבר שהוא צורך לימוד מותר, ומבואר בפוסקים שם שלא רק לצורך לימוד דה"ה לצורך תפילה ג"כ נאמר הדין עת לעשות לה', עוד נראה דאחרי שהתירו משום עת לעשות, א"צ לדקדק האם זה נוחץ כ"כ עד שאם לא יתירו תשתכח התורה ח"ו, אלא כל כתיבה שיש בה תועלת ללימוד התורה או חיזוק ביראת שמים מותר, (עי' חזו"א או"ח סי' ס' סק"ד ד"ה אחר), ונראה דהכי ס"ל להמ"ב, ומיושב בזה קושיה גדולה, דהנה לכאורה יש סתירה בדברי המ"ב דבסי' תרל"ח אסר לכתוב פסוקים ולתלותן בסוכה משום האיסור כתיבת פרשיות, ואילו בסי' מ' סק"ג כשדן אם מותר לתלות פסוקים בפתח ביהכנ"ס משום האיסור לתלות תפילין, הביא דברי המג"א בשם מהרי"ט שאם כך הדרך לתלות פסוקים והוא בדרך כבוד מותר, ולכאורה צ"ע היכן נעלם האיסור לכתוב פסוק מה"ת, (ובסי' תרל"ח גם מקור דברי המ"ב הוא מהמג"א), ובאמת כשמעיינים במהרי"ט מבואר שבאמת מדין התליה הוא מתיר, משום דכאן הוא דרך כבוד, אבל איהו גופי' מפפק מאד בהמנהג שנהגו שם לתלות בפתח ביהכנ"ס בערב יוכ"פ את הפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לחזק הלבבות לתשובה, והוא כתוב שם שאסור לעשות כן מצד דברי הרמב"ם שאסר לכתוב פרשה לתינוק להתלמד, ובאמת שהגרעק"א כאן בשו"ע וכן המחצית השקל תמהו על המג"א שהעתיק את דברי המהרי"ט ולא הזכיר שהמהרי"ט בעצמו כתב שמצד כתיבת פרשיות יש לאסור, וכן צ"ע על המ"ב שהעתיקו, ולכאורה נראה לומר דהמ"ב ידע היטב את כל דברי המהרי"ט ואפ"ה התייר, משום דס"ל להמ"ב דהמהרי"ט ס"ל דכל ההיתר הוא דוקא אם תשתכח תורה ח"ו, אבל דבר שיוסיף חיזוק ביראת שמים

המלכה, דבזה אין דומה איסור כתיבת פרשיות לאמירת תורה שבכתב בע"פ, שבאמירת תורה שבכתב בע"פ אם אין כוונתו לשם לימוד אין כאן את האיסור, דכעת הוא לא לומד תורה שבכתב, אבל כשכותב פרשה מתוך תורה שבכתב, אף אם אין כוונתו כלל לשם לימוד, האיסור קיים דהא נכתב כאן פרשה שאיננה תורה שלמה ונחסר חלק מהתורה ומהסמיכות שלה, ויכול לבוא לידי מכשול.

אמנם לכאורה דברי הח"ס תליא באשלי רברבי ולא כל הראשונים מודו לזה, דהנה ידוע דהראשונים נחלקו אימתי נאמר האיסור לומר תורה שבכתב בע"פ, יש ראשונים דס"ל דאם הפרשה שגורה בפי הכל אין את האיסור, ולכאורה היינו משום דס"ל להני ראשונים כטעם הריטב"א שטעם האיסור לומר בע"פ הוא דלמא יטעה ויחסיר מהתורה, וא"כ אם הוא שגור בפיו אין את החשש ושרי, ולהני ראשונים באמת מתאים לפרש שזהו ג"כ הטעם בהאיסור כתיבת פרשה, כי מחסיר מסמיכות, ויש כאן סילוף בהתורה, אולם יש ראשונים והגר"א הסכים על ידם דס"ל דאף אם אין שגור הפרשה בפיו מותר לאמרו בע"פ, וכל האיסור הוא רק אם מוציא אחרים יד"ח, ולפי הני ראשונים לכאורה אין לזה שום שייכות להטעם שהחשש שמא יטעה

ויסלף את התורה, אלא הוא דין כזה בדניי התורה כשמוציא אחרים יד"ח צריך לקרוא מתוך ס"ת הכשר, וא"כ לכאורה גם האיסור כתיבת פרשיות אין לה שייכות להטעם שכתב הח"ס שהוא מחסיר כאן את הסמיכות ויש כאן סילוף, אלא הוא דין מיוחד שאסור לכתוב פסוקים מתוך התורה, דנצטוו לכתוב תורה שלימה או נביא שלם, ולא חלקים מהתורה, ולפי"ז לכאורה אם כשכתב את הפרשה לא כיוון כלל לשם תורה, אין את האיסור, וא"כ הדרא קושיה לדוכתיה אמאי אסרה הגמ' לכתוב פרשת סוטה על טבלא של זהב והלא אי"ז נכתב כלל לשם לימוד, ומ"ש מהראשונים שכתבו שמותר

לומר תורה שבכתב בע"פ אם אין כוונתו לשם לימוד.

אמנם האמת שבראשונים כשדברו על האיסור לומר תורה שבכתב בע"פ (בב"א א"ח ס"ל מ"ט) לא כתבו שדבר שנאמר לשם חובה ולא לשם לימוד אין את האיסור, הם רק כתבו שפרשה שנכתבה בתורה הקדושה לשם שני כוונות גם לשם התורה, וגם לשם שיאמרוהו בזמנים מסויימים כגון ק"ש שיאמרוהו פעמיים ביום ופרשת התמיד שיאמרוהו בתורת נשלמה פרים שפתינו או ברכת כהנים שיברכו בנוסח זה את ישראל, א"כ לכתחלה ניתנה הפרשיות הללו גם לא לשם לימוד, עליהם לא חל האיסור לאמרה בע"פ, דהא זה לא ניתן להאמר רק בתור ד"ת שנאמר שצריך לקרותם מתוך ס"ת, אך מעולם לא אמרו הראשונים שפרשה מהתורה שאין אתה אומרה בתורת לימוד מותר לאמרה בע"פ, [ולפי"ז א"ש היטב מה שחידש הרבינו יונה בשם רבי שלמה מן ההר שגם הקורא ק"ש שלא בזמנה ואינו יוצא יד"ח ק"ש גם לו מותר לקרוא ק"ש בע"פ שלא מן הכתב, דכיון שניתנה לאמרה ע"פ לחובה יכול לאמרה ע"פ אפי' שלא לחובה כל הפעמים שירצה עכ"ל וזה לכאורה פלא אטו משום שיש אפשרות לומר הפרשה הזאת בע"פ כשאמרה שלא לשם לימוד, כבר נמחק מהפרשה הזאת האיסור לאמרה בע"פ, אטו הפרשה הזאת לאו תורה שבכתב היא, אבל לדברינו מובן דכשניתנה הפרשה הזאת בסניי היא ניתנה גם להאמר בע"פ, ולכן לדעת רבינו יונה גם כשכן אומרה בתורת לימוד מותר לאמרה בע"פ, דעל הפרשה הזאת לא נאמר דברים

אם הקריאה היא לשם מטרה אחרת, וא"כ צ"ע מאי אכפ"ל להמ"ב שיכתבו בסוכות תשבו שבעת ימים והלא אי"ז נכתב כלל לשם לימוד לכאורה, ונהי שאין כאן טעם עת לעשות כדי שיתירו בשביל זה את האיסור לכתוב פסוקים, אבל אין כאן כלל את האיסור לכתוב פסוקים לכאורה וכו"ל, וכן יש להקשות על דברי הט"ז ביו"ד רפ"ג שהזהיר שלא לכתוב על הכותל פסוקים לסימן טוב, דאין בזה עת לעשות, וא"כ נשאר האיסור לכתוב פסוקים, וצ"ע והא בכה"ג שכל מה שכתבוהו הוא לסימן טוב ולא לשם לימוד אין כלל את האיסור הזה וכו"ל, וכן צ"ע דברי הרמב"ם בתשובה שהובא בב"י ביו"ד רפ"ג בקצרה וברבינו ירוחם שאסר לרקום פרשת ציצית על הטלית הואיל ואי"ז להתלמד, ולכאורה צ"ע כנ"ל דאם אי"ז להתלמד זה טעם להתיר דאין ע"ז את האיסור, וכדמצינו סברא זו לגבי האיסור לומר תורה שבכתב בע"פ, ובדוחק י"ל דס"ל להמ"ב דלקרוא את הפסוק מתוך הקישוט נחשב כלימוד, וכן הט"ז ס"ל דלקרוא את הפסוקים לסימן טוב נחשב ללימוד, וכן הרמב"ם בתשו' ס"ל דלקרוא פרשת ציצית מהטלית זה נחשב ללימוד, אך זה דוחק גדול דהא המ"ב ס"ל דכל פסוק שנכתב לצורך לימוד כבר התיירוהו הפוסקים ביו"ד רפ"ג בב"ח וכדכתבנו לעיל, ורק אם אין לו שום תועלת מהפסוקים אסור לכתבו, א"כ הדרא קושיא

לדוכתא, דלכאורה אדרבה אם אין שום שייכות ללימוד, אין כלל את האיסור של כתיבת וקריאת פסוקים מן התורה, ומאי איכפ"ל להמ"ב שיתלו קישוטים שיש בהם פסוקים.

והנה זה ברור שדברי המ"ב וכל הני פוסקים הנ"ל נכונים מאד אליבא דאמת, דהאיסור כתיבת פרשיות הוא אף אם הפרשה לא נכתבה כלל לשם לימוד דאפ"ה אסור לכתבה, והריאה מהגמ' (גיטין דף ס' ויומא ל"ז) דפרין על הילני המלכה דעשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה דהא אין כותבין מגילה לתינוק להתלמד, והתם ודאי אין הטבלא עשויה

ללמוד ממנה אלא להעתיק ממנה כדי לכתוב ולמחוק במגילה, א"כ מבואר להדיא דהאיסור כתיבת פרשיות הוא אף אם לא נכתב כלל לשם לימוד וגם לעולם לא ילמדו מתוכו, אפ"ה אסור, אלא דצריך להבין למה באמת אסור ומ"ש מלומר תורה שבכתב בע"פ שאם אי"ז לשם לימוד מותר כמ"ש הראשונים, ונמצא שהקושיא היא לא על הרמב"ם והט"ז והמ"ב, אלא על הגמ' אמאי קאסרה הגמ' לכתוב על טבלא של זהב מגילת סוטה והלא אי"ז נכתב כלל לשם לימוד, והיה צריך להיות מותר, דאין כאן מגילה מן התורה.

והנה באמת יש להבין מהו טעם האיסור לכתוב פרשיות והיינו משום דתורה חתומה ניתנה או אפי' מגילה ניתנה אבל לבסוף אדבק, אבל לכאורה יש להבין גם אם חתומה ניתנה, מה העוולה הגדולה לכתוב חצי תורה, ועי' חתם סופר בחידושו לגיטין דף ס' ובתשו' יו"ד ס' רנ"ד שביאר ע"פ דברי הריטב"א בגיטין דף ס' והב"י באו"ח ס' מ"ט (ויש להוסיף שכ"כ ג"כ הר"ן בפ"ד דמגילה) שהטעם שאסור לומר תורה שבכתב בע"פ הוא משום שבתורה שבכתב כל תיבה מדוקדקת להפליא עם חסרות ויתרות ומכל תיבה יש ללמוד תילי תילים של הלכות ואם יאמר בע"פ יחסר לו הדקדוקים, ולפי"ז אומר הח"ס שהיינו טעמא שאסור לכתוב פרשה מתוך התורה דהא דרשינן סמוכים ולומדים הלכות מהסמיכות, ואם יפריד את הסמיכות ויכתוב פרשה לחוד הפסיד הכוונה ההיא, ע"ש בח"ס, ולפי"ז מובן למה אסור לכתוב מגילה אף אם אין כוונתו כלל לשם לימוד כגון טבלא של הילני

האיסור לכתוב ג' תיבות מפסוק בלי שרטוט הוא דוקא בכתב אשורית, ואם נימא דהמאירי והגר"א (ה"ל) למדו דהאיסור כתיבת פרשיות שוה להדין דג' תיבות בשרטוט וילפינן הא מהא, לפי"ז י"ל דאם חזינן שאם אי"ז כתב אשורית א"צ שרטוט ולכאורה היינו טעמא דאם זה לא כתוב בכתב אשורית אי"ז פסוק מן התורה (או משום שכתב שאינו אשורית לא חשיב כתב, רק סימנים בעלמא, או משום דכל כתב אחר לא חשיב וע"ז לא חיבה התורה לשרטוט), לפי"ז ה"נ נימא דאם כתב הפסוק או את הפרשה שלא בכתב אשורית לא חשיב שכותב חלק מן התורה ושרי, ולפי"ז היה אפשר להליץ זכות על המנהג, דאין נוהגין לכתוב הקישוטיין בכתב אשורית ושרי, אולם גם לימוד זכות זה נפל בבירא כמדומה, חדא דהכתב המרובע שלנו שדומה לכתב שקורין וועליש, הרבה פוסקים ס"ל דהוא כשר בדיעבד לס"ת דחשיב אשורית, עי' דעת נוטה מזוהר עמוד רס"ב הערה 414, א"כ אין היתר, ויתירא מזאת דהמ"ב בסי' מ' סק"ד דמייירי על קדושת ספרים כתב בזה"ל ואפי' הן כתב משיט"א [היינו, שאינה כתיבת סת"ם, והוא רק כתב אשורין] יש בהם קדושה, א"כ ה"ה לכאורה לגבי כתיבת פרשיות שאסור בכל כתב, אמנם זה אינו מוכח וכדנכתוב בעזה"י בסמוך, עכ"פ על כתב מרובע לכאורה לא מצאנו היתר.

והנראה ללמד זכות, דהמ"ב דאסר מייירי שחוקק בדלעת בסוכות תשובו, דהתם יש כאן כתיבה גמורה, ואילו אנן איירינן שמדפיסים קישוטים, ע"י שמדפיסים את הקישוט ומצלמים אותו לאלפי עותקים ובזה נראה לכאורה דאין כאן שום חשש, דהנה ה"ז והמג"א בסי' רפ"ד וכן ביו"ד בט"ז ס"ס רע"א וכל הפוסקים טרחו להוכיח שלדפוס (שבזמננו) יש דין כתיבה גמורה ולכן הוא כשר להפטרות, משום דחקיקה חשיב כתיבה, ולא חשיב חק יריכות עיי"ש, אבל לכאורה אם הכל נכתב ע"י צילומים, הקישוט שלפנינו לא נעשה ע"י כתיבה, אולי זה נחשב שכתוב, אבל כתיבה ודאי לא היה כאן, ולכאורה זה ברור שהאיסור בכתבי פרשיות הוא הכתיבה

כדאמר' (בגטין דף ס') אין כותבין פרשיות מ"ט לפי שאין כותבין, אלא שבטעם האיסור יש לדון או כהחת"ס שע"י שכותב פרשיות נעשה כאן חצי דבר שהוא סילוף מהתורה, או שנכתב כאן חצי מדבר שלם ויש הלכות איך לכתוב ס"ת או נביא, ולקרוא מתוך הפרשה אסור או משום שנכתב כאן דבר מסולף או משום שנכתב כאן דבר באיסור שלא ניתן להכתב, אבל לכאורה אם הפרשה לא נכתבה כלל ע"י כתיבה אין איסור לקרוא מזה, דעצם הדבר שכתוב כאן פרשה מן התורה אי"ז סיבה לאסור לקרוא מתוכו, דגם קדושה כמדומה שאין ע"ז שום קדושה כ"ז שלא למדו מתוכו דהא אין כאן שום כתיבה, אלא דכשלמד מתוכו הו"ל תשמישי קדושה, ואז נאסר, וא"כ לכאורה אין כאן שום איסור של פרשה מן התורה, ולכאורה אם החזו"א ביו"ד קס"ד סק"ג כתב על הדפוס שנדפסים ע"י כח אחר המסבב את אופני הדפוס ולא ע"י אדם, אם אין דעת האדם ללמוד בהם אין בהן קדושה כלל, ומותר לאבדן ביד, עכ"ל, בצילום דידן שאין כאן שום כתיבה לכאורה, ודאי שאין כאן שום איסור.

ויתכן לפמשי"כ, דמותר אף לשרוף את הנרתיק של הלולב שכתוב עליו ולקחתם לכם וגו' ביחד עם החמץ, דהא בזה מעולם לא השתמשו לשם קדושה, וגם המ"ב שאסר איירי שנכתב בידיים ובזה קאסר לזולזל בקדושתו דאף שזה לא נכתב לשם לימוד, חל ע"ז קדושת פסוק מן התורה, אבל אם אין לזה קדושה בעצם וכדכתבנו וכל הקדושה הוא שהשתמשו בזה לשם לימוד, בנידון דידן שלא למדו ממנו מעולם שרי, ומשום שזה שימוש להלולב גם אין חשש, דאם את הלולב שורפין כ"ש וכ"ש שאת הנרתיק מותר.

בכתב אי אתה רשאי לאמרם בע"פ, והראשונים האחרים המובאים בב"י שם פליגי ע"ז דרך כשאומרה לשם חובה מותר לאמרם בע"פ, אבל אם אינו אומרה לשם הדבר שציונה התורה כגון ברכת כהנים שאומרה אחרי ברה"ת ולא כשהכהנים מברך את ישראל, אז כן היה צריך לאמרה מתוך הכתב, ולכן הני ראשונים חפשו טעמים אחרים למה מותר לאמרם את הפסוקים האלו בע"פ, ולפי"ז קושיא מעיקרא ליתא, דמה שהקשינו אמאי אסור לכתוב פרשת סוטה על טבלא, והא אי"ז נכתב לשם לימוד כלל, אין כאן קושיא דגם אם נכתב שלא לשם לימוד גם אסור, דכל שאומר פסוק מן התורה או כותב פסוק מן התורה אף שאינו מכוון כלל לשם לימוד, אסור דג"ז נכלל בהאיסור, וא"כ דברי המ"ב אמתיים וקיימים שאסור לתלות קישוטים אף שלא נכתבו כלל לשם לימוד משום דאסור לכתוב פסוקים מן התורה שלא לצורך.

אך יש לעיין דהנה מבואר בגיטין דף ו' ונפסק בשו"ע יו"ד רפ"ד דאסור לכתוב שלש תיבות מפסוק בלי שרטוט, וה"ט דכשכותבין פסוק צריך שיהי' בדרך כבוד ובצורה ישרה, אבל אם כותב פחות משלש תיבות אי"ז נחשב לפסוק מן התורה כלל, ועי' בביאור הגר"א ביו"ד רפ"ג סק"ד דמקור הרמב"ם והשו"ע שכתבו דהאיסור לכתוב פרשיות הוא דוקא אם כותב ד' תיבות רצופות בשורה אחת, אבל אם כותב רק ג' תיבות בשורה מותר, מקורו הוא מההיא דשרטוט דד' תיבות צריך שרטוט וגו' א"צ שרטוט, [כך דעת הרמב"ם בפ"ז מס"ת ה"ט"ז, עי' כ"מ שם], והיינו דבג' תיבות לחוד לא חשיב פסוק מן התורה, ועי' במאירי גיטין דף ס' שכתב ג"כ הכי, והנה לגבי שרטוט פסק השו"ע בסי' רפ"ד דבאגרת שלומים מותר לכתוב אפי' הרבה תיבות מפסוק, הואיל ואין כוונתו לשם לימוד אלא לדבר צחות, וא"כ יש לתמוה אמאי קאסר המ"ב לתלות קישוטים והלא אי"ז לשם לימוד, ואמאי קאסרה הגמ' לכתוב טבלא של פרשת סוטה והלא אי"ז נכתב כלל לשם לימוד, ומאי שנא מאגרת שלומים לדבר צחות דשרי, [ובאמת הב"ח בסי' רפ"ד

ס"ל דאף באגרת שלומים דשרי בלי שרטוט צריך להזהר שלא יהיה יותר משלש תיבות בשורה אחת כדי לא להכשל בעוון של כתיבת פרשיות, אבל לכאורה מדברי הגר"א והמאירי הנ"ל אין נראה כן, מדמדמו שני ההלכות אהדדין, וצ"ל דדברי צחות אי"ז כלל פסוק אלא מעתיק את לשון הפסוק וגם אם זה לא היה פסוק היה כותבו, וזה לא חשיב כלל תורה, אבל בטבלא של זהב, הוא מעתיק את הדברי תורה משום שכך כתוב בתורה, וכן את הפסוק בסוכות תשובו הוא מעתיק כאן את הדברי תורה, וזה אסור משום כתיבת פרשיות, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא אמאי מקילין העולם ותולין קישוטים שיש בהם מענינות הרבה שבתורה.

והיה אפשר ללמד זכות על העולם שנהגו לתלות קישוטים שיש בהם פסוקים שסמכו על דעת הראב"ן בגיטין שהובא בקרבן נתנאל בפרק שני דמגילה אות ע' דס"ל דאין איסור לכתוב שתיים ושלושה פסוקים מהתורה וכל האיסור הוא פרשה שלימה, ובזה מיישב אמאי הובאו הרבה פעמים פסוקים בהגמ', והיינו מהאי טעמא, והנה מה שהקשה מהא דהובא בגמ' פסוקים, הטעם הוא משום עת לעשות לה', מהאי טעמא דהתירו לכתוב את הגמ' אף שזה תורה שבע"פ, גם כמדומה שלא קי"ל כהראב"ן, דנראה דכל הפוסקים לא ס"ל כן, חדא דהק"נ גופי' כתב דהמג"א בסי' רפ"ב ותכ"ב לא ס"ל כן, גם מהב"ח שעליו מייירי הק"נ חזינן דלא ס"ל כן, גם מהט"ז ביו"ד ס' רפ"ג דאסר לרקום פסוקים על הכותל מבואר דלא ס"ל כן, והעולה על כולנה הוא המ"ב בתרל"ח שאסר לתלות פסוק בסוכות תשובו, הרי שלא ס"ל ההיתר של הראב"ן.

עוד היה אפשר ללמד זכות דהנה מבואר בשו"ע יו"ד ס' רפ"ד ס"ב דכל

במשנתו של הרב זצ"ל בענייני מעשר כספים

היה דעתו להחזיר, [וערמב"ן ואולי יש ללמוד מכאן דהמחזיר אבדה שאין חייב להחזירה רק לפני משורת הדין צריך ליתן מעשר כספים אם לא שנותן לעני שכולה צדקה וצ"ע] וכו'.

טעמא דקרא, פרשת לך לך

וכתב על כך מרן הגר"ד לנדו שליט"א במכתבו להרב זצ"ל: 'ומש"כ הדר"ג במוסגר ואולי יש ללמוד וכו' לכ' צ"ת דוכי זה ישר וטוב הוא למעט מהחזרת אבדה לבעלים? וגם פשטא דמילתא לכא' ל"מ כן'.

והרב זצ"ל השיבו: וכו' ומה שהעיר עמש"כ דיש ליתן מעשר מאבדה יתכן דאין להפסיד לעניים בשביל שהוא רוצה להחמיר.

דעת נוטה בראשית, א', לך לך, אות קנ"ז

דין מעשר כספים למחזיר מציאה לפני משורת הדין

כתב הרב זצ"ל ב'דרך אמונה': לכא' נראה שהמוצא ממון שע"פ דין א"צ להחזיר, ורוצה להחזיר לפני משורה, אם בעל אבדה עשיר, צריך המחזיר ליתן מעשר קודם, וראי' מאע"ה שהחזיר למלך סודם ומ"מ נתן מעשר קודם, והרי גם שם ה" עליו מצוה להחזיר שלא יאמר אני העשירי וגו' ויהי חילול ה' כמ"ש רש"י, וצ"ע.

פ"ז ממתנות עניים ה"ה ביה"ל ד"ה ואחד [ועיין חשוקי חמד ב"מ כ"ד ב', בשם מרן הגריש"א זצוק"ל]

וכפל הרב דבריו בספרו על התורה: [נאמר בפסוק] ולא תאמר אני העשירי את אברהם. תימה איך יאמר כן הא זכה מהפקר, ועוד למה נתן מעשר אם

שיחת חולין

המנעשה והמתחדש בענייני דיומא

המשגיח הגר"ח משקובסקי שליט"א במשאבו במעמד פתיחת המחזור החדש ב'ארחות יושר'

בימים החלו בלימוד מסכת שקלים בשיעור הירושלמי המתקיים לע"נ הרב זיע"א ע"י בנו הגרי"ש קניבסקי שליט"א, מידי יום לאחר תפילת מנחה בשעה 13:15 בבית המדרש לדרמן. השיעורים מתקיימים בהספק של עמוד בכל יום (במהדורת דפוס וילנא), וניתן לשומעם במערכת 'קול הלשון' ובמספר ישר 03-321-2004.

מעמד חיזוק מרומם ורב רושם התקיים לבני הישיבות ברוב פאר והדר בראשות גדולי התורה שליט"א, לקראת פתיחת מחזור לימוד בהיכלי הישיבות הגדולות בספר המוסר "ארחות יושר" במסגרת תוכנית "מדובבי שיח" שמבית מכון "שיח אמונה", לזכרו של הרב זצוק"ל ולעילוי נשמתו הטהורה.

במרכז המעמד הובא מכתבו המיוחד של רש"י רש"י הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל, שכתב למשתתפי המעמד שנערך אשתקד: "בודאי יש בזה נחת רוח לנשמת הרב זצוק"ל בגנוי מרומים, וימליץ שוב על כל המתחזקים, ויה"ר שתזכו להמשיך בדרככם הטובה, ולהתעלות בתורה ובדרכי קנייניה, לאורך ימים ושנים".

הלומדים במעמד זכו להתברך מבנו של הרב זצוק"ל הגאון רבי יצחק שאול קניבסקי שליט"א, ולשמע את משאותיהם של המשגיח הגאון רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א שאמר: "אין שום ספק שהזכות שלו תמשיך לעמוד לכל אלו ששונים ממשנתו", הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א שאמר: "בספר 'ארחות יושר' מרן רבינו זצוק"ל נתן לנו בזה את מפתחות של היראת שמים ושל הגדלות בתורה", הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א שאמר: "רואים את התועלת העצומה שיש לרבים מהרעיון הנפלא הזה, ומחובתנו לחזק שירבו הלומדים", והגאון רבי יואל מקלב שליט"א שאמר: "כמה שנטתכל יותר, נתבונן יותר בדמות הפלאית הזאת שזכינו לראות בדור האחרון". את המעמד הנחה הרב"ג רבי משה מרדכי אנגלרד שליט"א משגיח ישיבת "תורת חיים" לצעירים ב"ב", שעמד על חשיבות ריבוי הלומדים וההוגים בקביעות בדברי מוסר של הרב זצוק"ל.

תוכנית "מדובבי שיח" אשר הוקמה לאחר סילוקו של הרב זצוק"ל ע"י מכון 'שיח אמונה' ופעלה בהיכלי ישיבות חשובות רבות, כאשר במסגרת המיזם השתתפו רבים מבני הישיבות בסדר לימוד קבוע המחולק ילימים והספקים בספר המוסר "ארחות יושר".

בימים אלו עם ההתחדשות בהמשך השקידה בהיכלי התורה בהמשך חודשי זמן חורף, עומד להתחיל מחזור לימוד חדש ובמסגרתו יתאחדו אלפי בני הישיבות הגדולות בלימוד יומי וקבוע בספר, וכדורבן ותמריץ ללימוד, יערכו גם הפעם איה"ה הגרלות רבות בכל מקום ומקום בין המשתתפים, ובנוסף נערכים במכון "שיח אמונה" להוסיף במחזור זה גם הגרלות חודשיות ייחודיות לדרבון הקביעות.

המעוניינים לפתוח את תוכנית 'מדובבי שיח' בישיבה בה הם לומדים, בישיבות גדולות שהתוכנית לא פעלה במקום עד כה, ניתן לפנות בימים הקרובים ניתן לפנות ע"י השארת הודעה בטל' שמספרו: 079-6966102.

בביתו ועל שולחנו של הרב בעל הדרך אמונה זצוק"ל, התקיים מעמד רוחני עילאי בסיום מסכת מעשר שני, שנלמדה בעיון ובעומק הסוגיות ע"י רבני ואברכי כולל 'שערי אמונה', השוקדים מידי יום שישו על דיני סדר זרעים, בכלל שהוקם כישיבה על קברו של הרב זצוק"ל מאז הסתלקותו, ע"י בנו הגרי"ש קניבסקי שליט"א וחתנו הגר"ד אפשטיין שליט"א.

המעמד התקיים במעמד בנו של הרב זצ"ל הגרי"ש קניבסקי שליט"א, חתנו של הרב זצ"ל הגר"ד אפשטיין שליט"א הגר"פ ברמן מראשי ישיבת פוניבז', והגר"א גרבוז שליט"א מראשי ישיבת ארחות תורה. סיום המסכת נערך ע"י ראש החברה הרב"ג רבי יוסף שלמה קפלן שליט"א, ודברים נישאו ע"י ראש הכולל חתאנא דבי נשיאה הגר"ד אפשטיין שליט"א, ראש ישיבת פוניבז' הגאון רח"פ ברמן שליט"א, וראש ישיבת ארחות תורה הגאון ר' איתמר גרבוז שליט"א. דברי סיום נשא אחד מרבני הכולל הגאון ר' חיים ביסון שליט"א.

מעמד סיום מסכת מעשר שני בבית הרב זצוק"ל

הצטרפות רבתית למסלול השנתי ללימוד 'חושן משפט' בדרכו של הרב זצוק"ל שנוסד ע"י 'שיח התורה' לע"נ הרב זצוק"ל. כפי שפורסם, בשמחה של מצוה נפתחה ב'שיח התורה' תכנית ללימוד סדר 'חושן משפט' בשנה אחת, בדרכו של הרב זצוק"ל. התכנית נוסדה בעידודם ובהכוונתם של גדולי ההוראה ומרביצי התורה שליט"א.

החל מתחילת הלכות עדות נוסף מסלול 'באר היטב', ובכך הלימוד והמבחנים יתקיימו ב-6 מסלולים; סור ובית יוסף, שולחן ערוך, סמ"ע, ש"ך, באר היטב ופתיחת תשובה. מלבד מאות הגרלות, כל הלומדים שמתמידים שבוע שלם באחד מסדרי 'בדרכו' נכנסים להגרלה שבועית חדשה על סך 1000 ש"ח. כשבישיח התורה' אומרים, כי עכשיו ההזדמנות, ללמוד, להבין ולדעת, לחזור על הסוגיות המוכרות מסדר נזיקין בשנה אחת בדרכו של הרב זצוק"ל.

במסגרת סדרי הלימוד ב'חושן משפט' הנלמדים ב'שיח התורה' על מנת לסיים בתוך שנה אחת בס"ד, מתקיימים מבחנים יומיים בשלמטר של 'שיח התורה' שמספרו 03-3085000, וכן בעמדות 'דרדים פלוס' - 'שיח התורה'.

לתועלת כלל לומדי 'שיח התורה', מתפרסמים פרטי 14 הגרלות היומיות ב'שיח התורה' והגרלה שבועית חדשה: לומדי מסלולי 'בדרכו' ומסלולי ה'ירושלמי', ומסלול 'חושן משפט' משתתפים בהגרלה יומית על סך 500 ש"ח וב-5 הגרלות נוספות על ספר. לומדי מסלולי 'בתורתו', 'שיח ההלכה' ו'משנתית' משתתפים בהגרלה יומית על סך 300 ש"ח, וב-3 הגרלות נוספות על ספר. ולומדי ומשתתפי מסלולי 'לעילוי נשמתו' ו'כהנהגתו' משתתפים בשתי הגרלות יומית, הגרלה לגברים על סך 100 ש"ח, והגרלה לנשים על סך 100 ש"ח, כמו כן יכנסו ל-2 הגרלות נוספות על ספר. בנוסף, הגרלה שבועית חדשה על סך 1000 ש"ח לכל המשתתפים באחד ממסלולי 'בדרכו' במשך כל השבוע.

מראות הוד משולחנו של הרב צוק"ל בימים אלו

קבוצת נערים תושבי הדרום המתחזקים בפעילות ארגון 'לב לאחים' עלו בימי החנוכה לבית הרב צוק"ל לשמוע דברי חיזוק ולהתברך ע"י בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א לרגל המצב

לקראת מעמד הכנסת ספר התורה לשיבה לצעירים 'היכל אברהם' בראשות הגר"מ שפירא שליט"א עלו רבני השיבה שליט"א לכתובת אותיות בבית הרב צוק"ל ע"י בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

תלמוד תורה 'מנחת יהודה' ממודיעין עילית הגיעו לבית הרב צוק"ל לבחינה על פרק הכונס ע"י בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

תלמוד תורה 'משנת יהודה' מביתר עילית הגיעו לבית הרב צוק"ל לבחינה ושמיעת דברי ברכה מפי בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

קבוצת נערים תושבי העיר חולון המתחזקים בפעילות ארגון 'לב לאחים' עלו לבית הרב צוק"ל לשמוע דברי חיזוק ולהתברך ע"י בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א לרגל המצב

תלמוד תורה 'המסורה' מירושלים הגיעו לבית הרב צוק"ל לבחינה ושמיעת דברי ברכה מפי בנו הגר"ש קניבסקי שליט"א

שלמסר לשמיעת שיעורי הירושלמי
מהגאון רבי **יצחק שאול קניבסקי שליט"א**
ולסדרי ומבחי 'שיח התורה'
03-308-5000
או בעמדות 'נדריים פלוס'

טל: 03-30-777-00
פקס: 072-2606425
פרטי הבנק: פאג"י, סניף 188,
מ"ח 409-715781 ע"ש 'שיח אמונה'

להערות והארות, ולקבלת העלון בדוא"ל: se3077700@gmail.com

מכון
'שיח אמונה'
להאדרת ספרי מרן רשכבה"ג
הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

ספר א' כ"ז כסלו הרב אליהו אלדד בני ברק בדרכו 8 דף * ספר א' כ"ז כסלו הרב מרדכי קנר בני ברק בדרכו 8 דף * ספר א' כ"ז כסלו הרב יוסף פלברבוים מו"ע בתורתו * 500 א' כ"ז כסלו הרב יעקב נויבירט מו"ע ירושלמי * ספר א' כ"ז כסלו הרב ישראל אבא שאול -ם שיח ההלכה * ספר א' כ"ז כסלו הרב אביגדור ברג בני ברק בתורתו * ספר א' כ"ז כסלו הרב יעקב ישראל קראוס כרימאל בתורתו * ספר א' כ"ז כסלו הרב יצחק כליף בני ברק משניות * ספר א' כ"ז כסלו הרב מנחם גולדברג בני ברק ירושלמי * ספר א' כ"ז כסלו התלמיד מאיר שפירא משניות * 100 א' כ"ז כסלו הגב / התלמידה חני חזן אלעד תהלים * 300 א' כ"ז כסלו הבה"ח שלמה כתרי בית שמש בתורתו * ספר א' כ"ז כסלו הבה"ח שמואל קטרס שיח ההלכה * 100 א' כ"ז כסלו התלמיד יצחק קלי מודיעין עלית משניות * ספר ב' כ"ח כסלו הרב משה חיים מודיעין עלית בתורתו * ספר ב' כ"ח כסלו הרב ארנטריו מו"ע בתורתו * ספר ב' כ"ח כסלו הרב זילבר אשוד בדרכו 8 דף * 100 ב' כ"ח כסלו הרב יחזקאל קליין אלעד משניות * ספר ב' כ"ח כסלו הרב יעקב ישראל אינהרן בני ברק שיח ההלכה * ספר ב' כ"ח כסלו הרב שלמה מילר בני ברק בתורתו * 500 ב' כ"ח כסלו הרב יצחק חשין ירושלמי * ספר ב' כ"ח כסלו הרב אייזיק כהן בני ברק בתורתו * ספר ב' כ"ח כסלו הרב יחזקאל ארנון בני ברק משניות * ספר ב' כ"ח כסלו הבה"ח יהודה סייטון בני ברק שיח ההלכה * ספר ב' כ"ח כסלו הבה"ח אלעד חדרי בית שמש בדרכו 8 דף * ספר ב' כ"ח כסלו הבה"ח חיים אלנדאף בני ברק משניות * 100 ב' כ"ח כסלו הגב / התלמידה רוחמה ברלין מודיעין עלית כהנהגתו * 300 ג' כ"ט כסלו הרב חיים בורשטיין מודיעין עלית משניות * ספר ג' כ"ט כסלו הרב גד פרוסקין ביתר עלית בתורתו * ספר ג' כ"ט כסלו הרב צבי יודלביץ קרית ספר ג' כ"ט כסלו הרב עמוס חשאי ירושלים שיח ההלכה * 500 ג' כ"ט כסלו הרב שרגא שטיינמן בני ברק בדרכו 8 דף * ספר ג' כ"ט כסלו הרב יחזקאל רוז זכרון יעקב ג' כ"ט כסלו הגב / התלמידה סימה גלזר חיפה תהלים * ספר ג' כ"ט כסלו הרב חיים מאיר כהן בני ברק שיח ההלכה * ספר ג' כ"ט כסלו הבה"ח מנשה עבאדי ביתר * ספר ג' כ"ט כסלו הרב מאיר רוטנברג אופקים שיח ההלכה * ספר ג' כ"ט כסלו הבה"ח דוד אריה לייב שיח ההלכה * ספר ג' כ"ט כסלו הרב אהרן ברק משניות * ספר ג' כ"ט כסלו הבה"ח אפרים פישל הלוי סגל * ספר ג' כ"ט כסלו הבה"ח אריה גולדבלט מודיעין עלית בתורתו * ספר ד' אריה גולדבלט מודיעין עלית בתורתו * ספר ד' ירושלמי * ספר ד' א' טבת הרב יוסף אורדנטליך שפירא אלעד ירושלמי * 500 ד' א' טבת הרב משה / התלמידה בתיה שטרן רכסים תהלים * 300 ד' א' טבת הרב אלעד חדרי בית שמש בדרכו 8 דף * ספר ד' א' טבת הרב אליהו לויין אלעד בתורתו * ספר ד' א' טבת הבה"ח חיים מרדכי בן מנחם קרלבן אלעד שיח ההלכה * ספר ד' א' טבת הבה"ח חיים מודיעין עלית בתורתו * ספר ד' א' טבת הבה"ח מוישי קסלר מודיעין עלית משניות בדרכו 8 דף * ספר ה' ב' טבת הרב יעקב בן שמעון נתנוז בני ברק בתורתו * ספר ה' ב' טבת הרב משה הרב דוד שטרן רכסים בתורתו * ספר ה' ב' טבת התלמיד שלמה סיקסט ירושלים משניות * ספר ה' ב' טבת הבה"ח חיים מרדכי אייגר ירושלים משניות * 300 ה' ב' טבת מרינגר מודיעין עלית שיח ההלכה * 300 ה' ב' טבת הרב אליהו חן ירושלים ירושלמי * ספר ה' ב' טבת יעקב ישראל קורלנסקי טבריה שיח ההלכה * 100 ה' ב' טבת הרב יונה ברלינגר זכרון מרים לוי בני ברק כהנהגתו * 500 ה' ב' טבת הגב / התלמידה שרה שרייבר פתח תקוה כהנהגתו שיח ההלכה * ספר ה' ב' טבת הבה"ח דוד קליין מו"ע משניות * ספר ה' ב' טבת הרב משה אלחדד בית שמש בתורתו * 1500 ה' ב' טבת משה מרינגר מודיעין עלית בדרכו 8 דף * ספר ו' ג' טבת הרב יעקב הרבסט מודיעין עלית שיח ההלכה * ספר ו' ג' טבת הרב בני ברק ירושלמי * ספר ו' ג' טבת הרב נתנאל מנשרוף אלעד שיח ההלכה * ספר ו' ג' טבת הרב יהודה לידר ירושלים שיח ההלכה * 100 ו' ג' טבת התלמיד דוד עמרם רחובות משניות * ספר ו' ג' טבת התלמיד יעקב ארז בני ברק משניות * ספר ו' ג' טבת הרב משה דוד בורגשטיין ירושלים שיח ההלכה * ספר ו' ג' טבת עפולה משניות * ספר ו' ג' טבת התלמיד דוד עמרם רחובות משניות * ספר ו' ג' טבת התלמיד שוש קריגסמן מודיעין עלית תהלים * ספר ו' ג' טבת הרב יוסף אליאס ירושלים בתורתו * ספר ו' ג' טבת הרב דוד ג' טבת התלמיד אשר בן שמעון בתורתו * 100 ו' ג' טבת התלמיד יהודה משיח ירושלים משניות * ספר ז' טבת הרב אפרים גולדשמיד בדרכו 8 דף * 300 ז' טבת הרב יונתן ביטון מודיעין עלית בתורתו * ספר ז' טבת הרב ישראל לנדא משניות * ספר ז' טבת הרב אריה זאב מלבסקי מו"ע שיח ההלכה * 500 ז' טבת הרב אריה רוקר ירושלים בדרכו 8 דף * ספר ח' טבת הרב שמעון

שמות הזוכים
כ"ז כסלו -
ד' טבת

המשיח הגר"ח משקובסקי שליט"א במשאבו במעמד פתיחת המחזור החדש ב'ארחות יושר'

עם תחילת המחזור החדש ללימוד ספר 'ארחות יושר' בהיכלי הישיבות ע"י תכנית 'מדובבי שיח' ניתן לפתוח קבוצות חדשות בישיבות גדולות שהתוכנית לא פעלה בהם עד כה, יש לפנות בימים הקרובים ולהשאיר הודעה בטלפון שמספרו:

079-6966102

ביום ראשון הבעל"ט מתחילים הלכות עדות

בסדר הלימוד השנתי 'חושן משפט' במסגרת מסלולי 'בדרכו של מרן זיע"א' בהוראת הגר"ח קניבסקי שליט"א, החל מתחילת הלכות עדות יתווסף מסלול 'באר היטב' כשהלימוד והמבחנים יתקיימו ב-6 מסלולים

טור ובית יוסף, שולחן ערוך, סמ"ע, ש"ך, באר היטב ופתחי תשובה.

היום מתחילים מסכת שקלים בשיעור הירושלמי המתקיים לע"נ מרן זיע"א ע"י בנו הגר"ח קניבסקי שליט"א

לאחר תפילת מנחה בשעה 13:15 בבית המדרש לדרמן השיעורים מתקיימים בהספק של עמוד בכל יום (במהדורת דפוס וילנא) וניתן לשומעם במערכת 'קול הלשון' ובמספר ישיר 03-321-2004

קמינצקי בני ברק בתורתו * ספר שבת ד' טבת הרב שרוליק ברנשטיין משניות * ספר שבת ד' טבת הרב יחזקאל פציפיצי מודיעין עלית בדרכו 8 דף * ספר שבת ד' טבת הרב שלמה חיים ים ירושלמי * ספר שבת ד' טבת התלמיד יעקב ישראל היימן מודיעין עלית משניות * ספר שבת ד' טבת הרב תהלים * ספר שבת ד' טבת התלמיד שמעון ספטנר אלעד משניות

חייגו למוקד "שיח התורה" 03-308-5000

זריחה

הזכויות מחולקות בבית מרן זצוק"ל
רוזח רשב"ם 28 בני ברק

שמות הזוכים מתפרסמים בכביעות ב"שיח התורה" שב"גדרים פלוס"

להצטרפות למסלולי הלימוד וההתחזקות

'כהנהגתו'

כמיוחד לנשים, לקבל ולהקפיד להתפלל שלוש תפילות ביום

'לעילוי נשמתו'

לימוד בכל זום ויום של פרקי משניות ואמירת תהילים

'מסיימים לזכרו'

אלפי ש"ס ללימוד לע"נ מרן זצוק"ל כשנה זו

'משנתית ש"ס בשנה'

לסיים את הסדרים בשנה אחת

'ירושלמי'

סדרי לימוד בשני מסלולים כולל סדר הלימוד הנמסר בשיעור לע"נ מרן זצוק"ל הנמסר ע"י בנו הגר"ח שליט"א

'שיח ההלכה'

לימוד הלכות שבת בשנה אחת הוזמנות פז לקניין נצח כהלכות הנחוצות כ'משנה ברורה'

'מתורתו'

להגות בספריו ובתורתו של מרן זצוק"ל בספרים 'דרך אמונה', 'דרך חכמה', 'שונה הלכות', 'ארהות יושר'

'בדרכו'

לימוד כל התורה בשנה אחת כפי שנהג מרן זצוק"ל המסלולים - מאות הלומדים 8 דף מהש"ס ככל יום

שיח אמונת

מכון לחקר תולדות התורה ומכון לחקר תולדות התורה ומכון לחקר תולדות התורה